

NOKUTs evalueringer

Kartlegging av læringsutbyttebeskrivelser

Evaluering av beskrivelser innen arkitektur og interiørdesign

November 2015

NOKUT

NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet har tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og fagskoleutdanning, samt godkjent høyere utenlandsk utdanning. "NOKUTs evalueringer" er sakkyndige vurderinger som beskriver tilstanden innen fagdisipliner og fagområder, eller sentrale elementer som inngår i et studieløp på tvers av fagområder.

Vi håper at resultatene våre kan være nyttige for lærestedene i arbeidet med å kvalitetssikre og videreutvikle utdanningstilbudene.

Tittel:	Kartlegging av læringsutbyttebeskrivelser
Forfatter(e):	Anna Collard
Sakkyndig komité	Rolf Johansson og Henrik Oxvig
Dato:	18.11.2015
Rapportnummer:	2015-6

Forord

NOKUT fikk 11. desember 2014 i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å gjennomføre en kartlegging av hvorvidt læringsutbyttebeskrivelser ved norske universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, NKR. Rapporten fra fagområdet arkitektur og interiørdesign er én av seks evalueringsrapporter fra sakkyndige som har gjennomført fagfellevurderinger av læringsutbyttebeskrivelser innen sine fagområder. De andre vurderingene er innen biologi, data, medisin, statsvitenskap og teologi/RLE/religionsvitenskap. En referansegruppe har gitt innspill til en sluttrapport som gir en overordnet vurdering av kvalifikasjonsrammeverket og institusjonenes implementering av læringsutbyttebeskrivelser.

NOKUT vil takke de sakkyndige for det arbeidet de har gjort med evalueringene og referansegruppen for innspill til sluttrapporten. Vi vil også takke de institusjonene som er omfattet av evalueringen for at de har sendt sine læringsutbyttebeskrivelser til NOKUT, og for at de har besvart spørsmål om deres prosesser med implementering av læringsutbyttebeskrivelser.

Sammendrag

De sakkyndige har vurdert to av til sammen 13 læringsutbyttebeskrivelser innen arkitektur og interiørdesign til å være delvis i samsvar med NKR. For de resterende 11 beskrivelsene finner komiteen ikke slikt samsvar.

I mange av beskrivelsene er det vanskelig å finne igjen strukturen eller kategoriene fra NKR, og det benyttes i liten grad nivåbestemmende beskrivelser. En annen svakhet er at formuleringen i liten grad artikulerer det enkelte fagets særlige kunnskapsmessige fordring.

En læringsutbyttebeskrivelsen for ph.d. i arkitektur trekkes frem som et unntak. Den har noen svakheter, men har lykket med å benytte nivåbestemmende begreper slik at nivå 8 i NKR lar seg gjenfinne.

Komiteen konstaterer at læringsutbyttebeskrivelsene er utformet som kompetansebeskrivelser, og at det dermed er en vilje til å flytte fokus fra innsatsfaktorene i utdanningene til resultatet eller utbyttet. Mange har også tilsynelatende arbeidet mye ned læringsutbyttebeskrivelsene uten at det er blitt i tråd med NKR. Komiteen stiller spørsmål om veiledningen i dokumentet *Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)* kunne vært tydeligere på hva det vil si å være i tråd med NKR.

Innhold

1 Innledning	1
1.1 Beskrivelse av prosjektet	1
1.2 Krav til læringsutbyttebeskrivelser.....	2
1.3 Oversikt over programmer som er vurdert	3
2 Sakkyndig vurdering av læringsutbyttebeskrivelser fra fagområdet arkitektur og interiørdesign	4
2.1 Sakkyndiges oppsummering og generelle betraktninger	4
2.2 Eksempler på vellykkede og mindre vellykkede læringsutbyttebeskrivelser innen fagområdet arkitektur og interiørdesign	8
2.2.1 Eksempler på vellykkede læringsutbyttebeskrivelser	8
2.2.2 Eksempler på mindre vellykkede læringsutbyttebeskrivelser:.....	8
2.3 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO)	9
2.3.1 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i arkitektur.....	9
2.3.2 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i landskapsarkitektur ...	11
2.3.3 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i design.....	14
2.4 Bergen Arkitekthøgskole (BAS)	17
2.4.1 Bergen Arkitekthøgskole (BAS), bachelor i arkitektur.....	17
2.4.2 Bergen Arkitekthøgskole (BAS), master i arkitektur.....	19
2.4.3 Sakkyndig vurdering av progresjonen fra nivå til nivå i læringsutbyttebeskrivelsene fra Bergen Arkitekthøgskole (BAS).....	22
2.5 Høgskulen i Sogn og Fjordane, bachelor i landskapsplanlegging med landskapsarkitektur	23
2.6 Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO)	25
2.6.1 Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO), bachelor i interiørarkitektur og møbeldesign .	25
2.6.2 Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO), master i design med fordypning innenfor interiørarkitektur og møbeldesign, klesdesign og kostymedesign eller grafisk design og illustrasjon.....	26
2.6.3 Sakkyndig vurdering av progresjonen fra nivå til nivå i læringsutbyttebeskrivelsene fra Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO)	28
2.7 Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB).....	29
2.7.1 Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB), bachelor i design.....	29
2.7.2 Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB), master i design (spesialisering romdesign)	31

2.7.3	Sakkyndig vurdering av progresjonen fra nivå til nivå i læringsutbyttebeskrivelsene fra Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB).....	33
2.8	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)	34
2.8.1	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), master i landskapsarkitektur	34
2.9	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).....	38
2.9.1	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), master i arkitektur ...	38
2.9.2	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), ph.d. i arkitektur	40
2.9.3	Sakkyndig vurdering av progresjonen fra nivå til nivå i læringsutbyttebeskrivelsene fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)	42
3	Vedlegg	44
3.1	Beskrivelse av medlemmene i panelet.....	44

1 Innledning

1.1 *Beskrivelse av prosjektet*

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet fastsatte i mars 2009 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. I brev til institusjonene datert 17. november 2008 påla departementet institusjonene at alle studie- og fagplaner ved utgangen av 2012 skulle være i samsvar med kvalifikasjonsrammeverket, NKR. Føringer for alle nivåer fra grunnskole til ph.d. ble gitt i dokumentet *Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)*.

For høyere utdanning har NOKUT fastsatt følgende i sin studietilsynsforskrift¹:

Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett totalt læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse (§ 7-2, 2. ledd).

Kravene i studietilsynsforskriften gjelder for alle studier som tilbys innen norsk høyere utdanning, og NOKUT skal føre tilsyn med at disse kravene er oppfylt.

I brev datert 11. desember 2014 ba departementet NOKUT om å gjennomføre en kartlegging av hvordan universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler har utformet og skrevet læringsutbyttebeskrivelser på studieprogramnivå, og vurdere i hvilken grad disse er i samsvar med nivåbeskrivelsene for høyere utdanning i NKR. Departementet ga følgende føringer for oppdraget:

- Kartleggingen skal være bred ved at den omfatter mange utdanningsprogrammer og fagområder
- Hovedvekten skal legges på utdanninger som ikke er regulert av rammeplan
- Alle de tre nivåene i høyere utdanning skal være representert i utvalget av studieprogrammer
- Kartleggingen skal omfatte alle institusjonskategorier
- Prosjektet gjennomføres så raskt som mulig i 2015
- Prosjektet skal resultere i en sluttrapport som gir en generell vurdering, samt gir eksempler på vellykkede og mindre vellykkede beskrivelser.

---

¹ FOR 2013-02-28 nr 237: Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften)

Gjennomføring av prosjektet

Fagområdene arkitektur- og interiørdesign, biologi, data, medisin, statsvitenskap og teologi/RLE/religionsvitenskap ble valgt ut, og kartleggingen omfatter til sammen 127 programmer ved 32 institusjoner. Ved å velge de nevnte fagområdene er alle institusjonskategorier representert.

Utdanningsinstitusjoner som tilbyr de utvalgte programmene, har sendt inn sine læringsutbyttebeskrivelser. Disse er satt inn i rapportene uten at eventuelle skrivefeil er rettet opp.

For hvert av de seks fagområdene har to sakkyndige hatt i oppdrag å:

- vurdere om læringsutbyttebeskrivelsene for programmer er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring.
- finne frem til eksempler på noen vellykkede og noen mindre vellykkede beskrivelser.

En referansegruppe har gitt innspill til sluttrapport fra prosjektet. Medlemmene er:

- forsker Mari Elken, NIFU
- professor Sunniva Haugen, NTNU/Boliden Mineral AB
- senterleder, lektor Arne Kjær, Aarhus universitet
- student Madeleine Sjøbrend, Norsk studentorganisasjon

1.2 **Krav til læringsutbyttebeskrivelser**

De sakkyndiges vurderinger av læringsutbyttebeskrivelsene er gjennomført i tråd med NOKUTs gjeldende praksis for vurdering av læringsutbyttebeskrivelser ved akkreditering av studieprogram. Med bakgrunn i dette har følgende vært sentralt i de sakkyndiges vurdering av læringsutbyttebeskrivelser:

1. **Struktur:** Læringsutbyttebeskrivelsene skal tydelig inndeles og beskrives som kunnskap, ferdighet og generell kompetanse. Lærestedet skal ha formulert læringsutbyttebeskrivelsen i henhold til denne strukturen. Komiteen har også sett på om sammenhengen mellom kategoriene kunnskap, ferdighet og generell kompetanse er tydelig.
2. **Nivå:** Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på det nivået der studietilbudet er plassert. Bachelorgradsstudier er på nivå 6, mastergradsstudier er på nivå 7, og ph.d.-studier på nivå 8 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Der det tydelig fremgår at studiet ikke er på riktig nivå, for lavt eller for høyt, er dette kommentert. Enkelte av læringsutbyttebeskrivelsene kan være på et lavere eller høyere nivå, men samlet sett skal beskrivelsen for et studium ligge på det riktige nivået (best-fit).
3. **Utforming:** Læringsutbyttebeskrivelsen skal være utformet som en kompetansebeskrivelse og skal beskrive hva kandidaten skal ha oppnådd og er i stand til å gjøre ved fullført studium. Læringsutbyttebeskrivelsen skal ikke være formulert som et mål for studiet, men som mål for hva det forventes at kandidaten skal kunne.
4. **Faglig innhold/profil:** Læringsutbyttebeskrivelsen skal fremgå av kandidatens vitnemål. Det er derfor viktig at den kommuniserer med den som leser og skal forstå vitnemålet. Leseren

skal gjennom læringsutbyttebeskrivelsen få noe innsikt i studiets faglige innhold og profil. Dersom læringsutbyttebeskrivelsen er for generell, er dette kommentert.

5. Progresjon mellom nivåer: Der hvor det på samme institusjon finnes program på to eller flere nivåer som bygger på hverandre, er progresjonen fra ett nivå til det neste vurdert.

1.3 Oversikt over programmer som er vurdert

Utdanninger	Konklusjon
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i arkitektur	Ikke i tråd med NKR
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i landskapsarkitektur	Ikke i tråd med NKR
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i design	Ikke i tråd med NKR
Bergen Arkitekthøgskole (BAS), bachelor i arkitektur	Ikke i tråd med NKR
Bergen Arkitekthøgskole (BAS), master i arkitektur	Ikke i tråd med NKR
Høgskolen i Sogn og Fjordane, bachelor i landskapsplanlegging med landskapsarkitektur	Ikke i tråd med NKR
Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO), bachelor i interiørarkitektur og møbeldesign	Ikke i tråd med NKR
Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO), master i design	Ikke i tråd med NKR
Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB), bachelor i design	Ikke i tråd med NKR
Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB), master i design	Ikke i tråd med NKR
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), master i landskapsarkitektur	I tråd med NKR, men med svakheter i det faglige innholdet
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), master i arkitektur	Ikke i tråd med NKR
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), ph.d. i arkitektur	I tråd med NKR, men beskrivelsen er forholdsvis generell

2 Sakkyndiges oppsummering

2.1 **Generelle betraktninger**

Vi ser at kvaliteten på de innsendte læringsutbyttebeskrivelsene varierer kraftig. Flertallet av beskrivelsene har vi vurdert som ikke i tråd med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring. I mange av beskrivelsene er det vanskelig å finne igjen strukturen eller kategoriene fra NKR, en del beskrivelser er tilnærmet identiske for ulike utdanninger, og generelt sett er ofte svakheten at utbyttene er generelt formulert uten artikulering av det enkelte fagets særlige kunnskapsmessige fordringer. I de fleste beskrivelsene er det også vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske bestemmelsene i NKR ettersom de nivåbestemmende kjernebegrepene er benyttet i liten grad. Imidlertid ser vi at alle institusjonene har levert læringsutbyttebeskrivelser utformet som kompetansebeskrivelser, og dette synes vi er positivt. Det er altså en vilje til å flytte fokuset fra innsatsfaktorene i utdanningene til *resultatet* eller utbyttet av utdanningene.

Når så mange læringsutbyttebeskrivelser vurderes som ikke i tråd med NKR, så er det selvsagt nærliggende å spørre hva dette kan skyldes. Ettersom vi ikke kommer fra norske utdanningsinstitusjoner, kjenner vi lite til hvordan implementeringen av læringsutbyttebeskrivelser har foregått i Norge. Vi stiller oss imidlertid spørsmålet om veiledningen i NKR-dokumentet kunne vært tydeligere på hva det vil si å være i tråd med NKR. For eksempel kunne det gjerne fremgå tydeligere at man forventer å finne igjen de nivåbestemmende begrepene fra NKR i institusjonenes læringsutbyttebeskrivelser, eller i det minste at institusjonene må benytte tilsvarende synonymer til de vi finner i tabellen over nivåbeskrivelser i NKR. Enkelte institusjoner synes å ha benyttet NKRs «Verktøy for nivåbeskrivelser» (side 17 i NKR) i større grad enn NKRs vedlegg 5: «Oversikt nivåbeskrivelser 2-8 i kvalifikasjonsrammeverket». Muligens kunne man ha kommunisert tydeligere i NKR at det ikke er tilstrekkelig å benytte verktøyet for nivåbeskrivelser.

Vi registrerer at noen tilbydere tilsynelatende har arbeidet mye med læringsutbyttebeskrivelsene, men at beskrivelsene likevel ikke er i tråd med NKR. Vi tenker da blant annet på Kunst- og designhøgskolen i Bergen, som i tillegg til den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen la ved en tabell som skulle henvise de ulike beskrivelsene til tilsvarende deskriptorer i NKR. I tabellen kan man lese at NKR-deskriptoren under *kunnskaper* «har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet» er brutt ned til følgende tre beskrivelser i den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen for bachelorstudiet i design: Kandidaten kan «realisere og formidle sine designfaglige intensjoner på et profesjonelt nivå», «utvikle og gjennomføre designprosjekter, mestre og kombinere relevante faglige verktøy, teknikker, metoder og uttrykksformer innen eget fagområde» og «anvende relevant designfaglig teori, sette egen og andres designpraksis inn i en videre sammenheng - etisk, kulturelt, miljø-, nærings- og samfunnsmessig». KHiB har her tydelig tolket det å henvise til NKR mye bredere og mindre differensiert enn det vi sakkyndige har gjort; Det er således kjennetegnende at det nettopp siterte eksempelet fra kunnskapsdimensjonen i KHiBs læringsutbyttebeskrivelse, om at kandidaten skal «realisere og formidle sine designfaglige intensjoner på et profesjonelt nivå», gjentas ordrett i ferdighetsdimensjonen. Det mangler med andre ord både differensiering av dimensjoner/kategorier og – på den bakgrunn – overordnet syntese, hvilket betyr at læringsutbyttebeskrivelsene blir preget av gjentakelser. Også institusjoner som BAS og NMBU har tydeligvis gjort et arbeid med å utforme tabeller for å tydeliggjøre at læringsutbyttebeskrivelsene er utformet i henhold til NKR, men uten at beskrivelsene likevel har blitt vurdert som tilfredsstillende av oss. Følgelig spør vi oss om

informasjonen har vært tydelig nok fra departementet om hva som menes med å utforme læringsutbyttebeskrivelser i tråd med NKR. Vi mener å observere en vilje til å utforme læringsutbyttebeskrivelser – og til tider mye arbeid som ligger bak beskrivelsene – og vi synes derfor det er synd at beskrivelsene likevel ikke holder mål.

Nedenfor presenterer vi våre betraktninger vedrørende svakhetene i de innleverte læringsutbyttebeskrivelsene.

Inndeling i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse

Vårt inntrykk er at utdanninger med vekt på formgivningskompetanser har vanskeligheter med å dele opp læringsutbyttebeskrivelser i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Beskrivelsene er som nevnt ofte preget av redundans (gjentakelser som ikke tilfører noe nytt), hvor utdanningenes helhetsambisjon (å utvikle evne til og forståelse for formgivning eller prosjektering) gjentas flere ganger i forskjellige dimensjoner i stedet for nettopp å kjennetegne helheten. Dette gjør både beskrivelsene i de enkelte dimensjonene/kategoriene og deres overordnede sammenheng utydelig. Vi antar dette skyldes at formgivning eller kunstnerisk arbeid nettopp kjennetegnes av å være en syntese av det som NKR ønsker oppdelt. Vår erfaring er altså at tradisjonen for å tenke helhet står sterkt innenfor vårt fagfelt. Utdanningsinstitusjoner som tilbyr formgivende utdanninger, synes derfor å stå overfor utfordringen å bevare denne helhetsforståelsen, samtidig som delkunnskaper og delferdigheter spesifiseres på en slik måte at beskrivelsene blir i tråd med NKR. Vi har respekt for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, samtidig som vi ønsker å utfordre utdanningsinstitusjonene på å formulere forventet utbytte i kategoriene. Det er vår oppfatning at det er mulig å kombinere dette.

I tillegg til at det er et krav at det forventede læringsutbyttet skal formuleres i tråd med NKR, mener vi det kan være nyttig både for studentene og undervisningspersonalet å skille mellom hvilke kunnskaper og ferdigheter studentene får. Det vil være lettere for en student å se hva som forventes av ham/henne om dette blir tydelig formulert, og det vil også kunne forenkle arbeidet med å utvikle helhetlige studieplaner om man har et bevisst forhold til hvilke delkunnskaper og delferdigheter studentene skal tilegne seg i løpet av studiet.

Muligens vil det kunne være en idé å først formulere den generelle kompetansen studentene skal oppnå, før man formulerer de andre utbyttene, ettersom denne kategorien allerede ivaretar en form for helhet av kunnskaper og ferdigheter; Generell kompetanse defineres i NKR som det å kunne anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i studier og yrke. Vi ser for oss at prosessen med å skille mellom kunnskapene og ferdighetene, for deretter å sette dem sammen, kan være fruktbar.

Spesielt vil det være nyttig å tydeliggjøre hvilke kunnskaper utdanningene gir, ettersom det er her institusjonene enklest kan kommunisere utdanningens profil og egenart. Det er i større grad forskjellene i krav til kunnskap snarere enn ferdigheter og generell kompetanse som profilerer de ulike formgivningsutdannelsene i relasjon til hverandre. Ferdighetene er for eksempel i stor grad like enten man utdanner seg til arkitekt eller landskapsarkitekt, men en landskapsarkitekt vil ha bruk for noen andre kunnskaper – som for eksempel geologi og vekstmateriellære – enn det en arkitekt trenger, som for eksempel konstruksjonslære og bygningsmateriellære. Også utdanninger innen samme formgivningsdisiplin kan profilere seg ved hjelp av kunnskapskravene. At utdanningenes profil lar seg

lese ut av kunnskapene, vil ha betydning for en student som skal velge mellom utdanninger med like navn. Man kan for eksempel se for seg to arkitektutdanninger hvorav den ene fremhever kunnskap om økologi og miljøvennlige bygninger i større grad enn den andre.

Når kategorien kunnskap er nevnt spesielt, vil vi likevel fremheve at dette er ferdighetsutdanninger, så ferdighetene er følgelig det sentrale. Utbyttet av arkitektutdanninger er i hovedsak kompetanser man *praktiserer*, og ikke noe man kan lese seg til. På samme tid skal utdanningene også kvalifisere til ph.d.-studier, og institusjonene må derfor gi studentene et utdanningsopplegg som *både* gir praktiske ferdigheter og kunnskaper om for eksempel vitenskapsteori og forskningsmetodikk. Dette bør også kunne leses ut av læringsutbyttebeskrivelsen. I forbindelse med ph.d.-grader vil vi kort nevne at vi er kjent med at det internasjonalt er utfordringer knyttet til om ph.d.-grader skal akkrediteres på vitenskapelig basis eller som kunstnerisk utviklingsarbeid. Vi har for eksempel inntrykk av at en del kandidater med masterutdanning i praksis ikke har tilfredsstillende kunnskaper til å starte på ph.d.-utdanning på vitenskapelig basis, selv om de i prinsippet skal være kvalifiserte til opptak. Vi ser for oss at enkelte institusjoner i framtiden vil ønske å formulere én kunstnerisk ph.d. og én vitenskapelig ph.d. med ulike læringsutbytter, men ved én og samme institusjon.

Henvisninger til EUs profesjonsdirektiv

Flere av de innsendte læringsutbyttebeskrivelsene viser til EUs profesjonsdirektiv og/eller IFLAs standard for landskapsarkitekturutdanning. Etersom det finnes et EU-direktiv om profesjonskrav for arkitektutdanninger, synes det relevant å relatere nivået på mastergrader i arkitektur til direktivet. På samme måte synes det relevant å relatere landskapsarkitekturutdanninger til IFLAs «Charter for landscape architecture education» og dokumentet «Guidance Document for Recognition or Accreditation – Professional Education Programmes in Landscape Architecture». I de sistnevnte dokumentene formuleres ikke krav til kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som kompetansebeskrivelser, men det er fullt mulig å utforme egne læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i de kvalifikasjonene som IFLA tegner inn. Dette vil gi gode forutsetninger for å plassere utdanningene på riktig nivå og samtidig tydeliggjøre deres faglige profil. Det er imidlertid ikke nok å henvise til slike direktiver. Det må fremgå av læringsutbyttebeskrivelsene at kandidatene får kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse som tydeliggjør at utdanningene også er utformet i henhold til direktivene.

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i landskapsarkitektur* ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO) er ett av flere eksempler på at det ikke fremgår at kandidatenes utbytte tilsvarer de kvalifikasjonene som er beskrevet i EUs profesjonsdirektiv og/eller IFLAs standard for landskapsarkitekturutdanning, til tross for at institusjonen skriver at kandidatene «kan praktisere faget på grunnlag av kunnskaps- og ferdighetsfelt som er definert i EUs profesjonsdirektiv og IFLAs standard for landskapsarkitekturutdanning». Det finnes ingen spor av IFLAs dokument i læringsutbyttebeskrivelsen; i stedet er beskrivelsen tilnærmet den samme som for *master i arkitektur* ved samme institusjon. Følgelig er også de faglige profilene utydelige. Som eksempel på ferdighetskrav i EU-direktivet som er vanskelig å gjenfinne i læringsutbyttebeskrivelsen, kan nevnes: «the necessary design skills to meet building users' requirements within the constraints imposed by cost factors and building regulations», og et motsvarende eksempel på et kunnskapskrav er «adequate knowledge of physical problems and technologies and of the function of buildings so as to provide them with internal conditions of comfort and protection against the climate». At AHO tilbyr en master

i landskapsplanlegging som motsvarer både EUs direktiv og IFLAs standard, synes underlig ettersom de skiller seg vesentlig fra hverandre, særlig med tanke på kunnskapskrav.

Vurdering av kandidatenes utbytte

En mulig positiv konsekvens av å formulere forventet læringsutbytte i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse er at sensor vil måtte vurdere om kandidaten har oppnådd de ulike kompetansene, og kandidatene vil derfor kunne få nyttig tilbakemelding på hvilke kompetanser han/hun er god på, og i hvilke kompetanser vedkommende kun har oppnådd et tilfredsstillende utbytte. Dette kan være nyttig å vite når kandidatene skal søke jobber. Vi tror det vil være hensiktsmessig å invitere sensorer inn i arbeidet med å utforme læringsutbyttebeskrivelser, slik at de kan gi innspill på hvilke utbytter man vil kunne måle i en vurderingssituasjon, eller hvilke vurderingsformer man må velge for å kunne måle det beskrevne læringsutbyttet. Muligens vil det være vanskelig å måle om alle læringsutbyttene er nådd på én og samme eksamen, og institusjonene bør i slike tilfeller vurdere om sensorene må samle inn flere studentarbeider. Etter vår mening bør sensorene i det minste ha sensormøter med andre sensorer hvor de setter seg inn i læringsutbyttebeskrivelsene, slik at de har en felles forståelse av hva de faktisk skal vurdere.

Vi ønsker også å komme med noen generelle betraktninger rundt i hvilken grad et læringsutbytte skal være målbart. Vi har inntrykk av at det – i alle fall tidligere – har vært et ideal i NOKUT at kandidatenes læringsutbytte skal formuleres på en slik måte at det kan måles. Når det gjelder kunstfaglige utdanninger, så er det vanskelig å kreve at utbyttet skal være målbart i streng forstand. Vi har respekt for at ikke alt kan måles, men det betyr ikke at studentenes utbytte skal være gjenstand for en subjektiv bedømming. Vårt standpunkt er at læringsutbyttet må være vurderingsbart etter fastsatte kriterier, men ikke nødvendigvis målbart.

At kunnskapstypene skilles fra hverandre i læringsutbyttebeskrivelsene, innebærer ikke at de må eksamineres helt separat. Formgivningsutdanningene legger stor vekt på å eksaminere studentene med utgangspunkt i hvordan kunnskaper av ulike typer mobiliseres i formgivende helhetsløsninger på konkrete oppgaver. Eksamineringsformer gjennom vurdering, ofte av en jurygruppe, og kritisk diskusjon om studentenes enkelte prosjektarbeid eller hele portefolier er forenlig med en presisering av læringsutbyttene. Det er likevel mulig å klargjøre i hvilken grad de ulike læringsutbyttene er oppfylt ved eksaminasjonstilfellet.

Utdanninger som favner bredt

Vi registrerer at enkelte av utdanningene nevnt i denne rapporten favner ganske bredt. Dette gjelder særlig utdanninger i landskapsarkitektur, som tradisjonelt omfatter et stort spekter fra detaljutforming til landskapsplanlegging. Vi antar at mange av disse utdanningene gir studentene valgfrihet og mulighet til å fordype seg innen ulike områder. I denne sammenheng vil vi understreke at det er viktig at institusjonene sikrer at alle kandidatene som består utdanningen, har det forventede utbyttet i hele bredden som er formulert i læringsutbyttebeskrivelsen. Imidlertid vil det selvsagt kunne være enkelte kompetanser kandidaten er bedre på enn andre avhengig av hva vedkommende har fordypet seg i, men ettersom læringsutbyttebeskrivelsene skal sikre et minstenivå, må alle kandidatene ha oppnådd det beskrevne læringsutbyttet.

2.2 Eksempler på vellykkede og mindre vellykkede læringsutbyttebeskrivelser innen fagområdet arkitektur og interiørdesign

2.2.1 Eksempler på vellykkede læringsutbyttebeskrivelser

Svært få av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert, har vært i tråd med NKR. Unntaket er læringsutbyttebeskrivelsen for studiet ph.d. i arkitektur fra NTNU, men denne har også sine svakheter som vi har kommentert i konklusjonen: «Læringsutbyttebeskrivelsen er i tråd med NKR, men beskrivelsen er forholdsvis generell, og enkelte deskriptorer synes å beskrive mål for utdanningen snarere enn kandidatens utbytte». Denne beskrivelsen lykkes imidlertid med å benytte nivåbestemmende begreper slik at nivå 8 fra NKR lar seg gjenfinne.

2.2.2 Eksempler på mindre vellykkede læringsutbyttebeskrivelser

Det som gjør læringsutbyttene mindre vellykket, er særlig formuleringer som er upresise eller generelle, og beskrivelser som blander sammen de ulike kategoriene. Vi har trukket fram flere eksempler på dette i rapporten, men vi kan nevne et par mindre vellykkede beskrivelser, som at kandidaten skal «ha kunnskap og holdninger til fagets teori og historie, og til fagets etiske og globale spørsmål», (fra KHiO) og at kandidaten «har kunnskap om fagets historie, egenart og plass i samfunnet, og evner å bruke denne kunnskapen i eget faglig arbeid» (AHO).

Vi har også nevnt at det er uheldig med beskrivelser som kun *henviser* til EUs direktiv uten å integrere den forventede kompetansen fra direktivet inn i læringsutbyttebeskrivelsene. Dette gjelder beskrivelser fra AHO, BAS og NTNU. Det samme gjelder for henvisninger til IFLAs standard i beskrivelser fra AHO. Når det gjelder NMBU, synes ambisjonen derimot å være å faktisk integrere IFLAs standard i læringsutbyttebeskrivelsen og samtidig være utformet i tråd med NKR.

3 Sakkyndige vurderinger

3.1 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO)

3.1.1 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i arkitektur

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Masterutdanningen i arkitektur ved AHO er et gjennomgående studium som går over 5,5 år (11 semestre) og omfatter 330 studiepoeng.

Utdanningen ved AHO er studiobasert og prosjektorientert. Skolen forvalter sterke tradisjoner i norsk arkitektur og utdanner arkitekter som kan fungere i ulike samfunnsroller. Arkitekter utdannet ved AHO evner å etablere et selvstendig faglig virkefelt, bidrar med originale betraktningmåter og løsninger og utøver faget på et høyt internasjonalt nivå.

Arkitekter som har fått graden Master i arkitektur ved AHO kan praktisere faget på grunnlag av kunnskaps- og ferdighetsfelt som er definert i EUs profesjonsdirektiv.

- De kan gi form til arkitektur gjennom kunstnerisk og vitenskapelig undersøkelse, ideutvikling og arkitekturprosjektering i ulike skalaer og format,
- kjenner fagets naturgitte, samfunnsmessige, kulturelle og teknologiske forutsetninger,
- behersker fagets arbeidsmåter, verktøy og uttrykksformer og evner å bruke disse i arkitekturprosjektering på en målrettet, profesjonell og eksperimenterende måte,
- har kunnskap om fagets historie, egenart og plass i samfunnet, og evner å bruke denne kunnskapen i eget faglig arbeid,
- kan orientere seg i forskning- og utviklingsarbeid innen faget og evner å bruke denne kunnskapen både i prosjektering og arkitekturkritikk.

Arkitekter utdannet på AHO kan på en reflektert måte ta ulike profesjonelle roller og er dyktige i samarbeid med andre faggrupper:

- De kan formidle arkitektfaglig arbeid, eget og andres, til legfolk og fagfolk på et profesjonell og akademisk nivå,
- evner å reflektere over eget arbeid og å bryte egen forståelsesramme,
- tar ansvar for egen læring og faglig utvikling, og kan anvende sin kunnskap på nye felt,
- kan reflektere over og posisjonere eget faglig bidrag i forhold til etiske problemstillinger i praktisering av faget.

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er ikke delt inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. De generelle kompetansene står imidlertid som et eget avsnitt, men dette er ikke tydeliggjort med underoverskrift. Læringsutbyttebeskrivelsen synes å være formulert med et ønske om å fokusere på helheten. Dette henger nok sammen med ambisjonen om å være «studiebasert og prosjektorientert», som det står i AHOs innledende kommentar til læringsutbyttebeskrivelsen. En prosjektorientert tilnærming til faget fordrer en helhetsorientering, men en konsekvens av dette er at flere av beskrivelsene fremstår som gjentakende ved at helhetsambisjonen om «arkitekturprosjektering» blir gjentatt snarere enn at man fokuserer på de forskjellige formene for kunnskap og ferdigheter som kandidatene skal tilegne seg. En annen konsekvens er at det faglige innholdet som skiller AHOs ulike utdanninger, ikke kommer tydelig nok fram. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver, har vi respekt for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å formulere forventet utbytte i kategoriene. Det er vår oppfatning at det er mulig å kombinere dette.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 7 i NKR, da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

Vi registrerer at kandidatene etter utdanningen forventes å kunne «gi form til arkitektur gjennom kunstnerisk og vitenskapelig undersøkelse» (vår utheving). På nivå 7 i NKR er det forventet at kandidaten har «kunnskap om fagområdets vitenskapelige eller kunstfaglige teori og metoder».

Å «undersøke» ved å dra inn kunstnerisk og vitenskapelig teori og metode er ikke i seg selv å «gi form». Spørsmålet er om ikke formgivning er å betrakte som en kompetanse som kan være «informert» av ferdigheter og kunnskaper: teorier og metoder knyttet til kunstneriske og vitenskapelige undersøkelser. Som nevnt kunne vi både ønsket en klarere differensiering av og artikulering av ferdighetene og kunnskapene, herunder vitenskapelige og kunstneriske, og – på den bakgrunn – en klarere artikulering av hvordan disse ferdighetene og kunnskapene spiller sammen i den generelle kompetansen.

Deskriptorene i NKR på nivå 7 er også formulert med tanke på at kandidatene med denne kvalifikasjon skal være kvalifiserte til å gå videre til ph.d.-utdanning. Dette forutsetter kvalifikasjoner som vi ikke finner klart artikulert i læringsutbyttebeskrivelsen fra AHO, og dermed blir nivået uklart. Ved å presisere i hvilket omfang kandidatene har kunnskap om fagområdets vitenskapelige og/eller kunstfaglige teori og metoder, vil det således tydeligere fremgå at de er kvalifiserte for opptak til en vitenskapelig ph.d. eller en ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Forskjellene i faglig profil mellom de tre programmene arkitektur, landskapsarkitektur og design ved AHO er ikke artikulert. Hovedsakelig er begreper som «arkitektur» byttet ut med

«landskapsarkitektur» for å skille mellom programmene, men dette er ikke tilstrekkelig for å gi leseren innsikt i utdanningenes faglige innhold og profil. Læringsutbyttebeskrivelsen er derfor ikke egnet til å kommunisere med studenter, yrkesfeltet og andre utdanningsinstitusjoner, siden den ikke gir nok innsikt i utdanningens faglige innhold og profil, og læringsutbyttebeskrivelsen ikke er egnet til å skille mellom ulike studier.

Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli mye mer tydelig. Dette har også betydning for søkere som skal velge utdanning; Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere.

AHO henviser til EUs profesjonsdirektiv i læringsutbyttebeskrivelsen. Som vi skriver i våre generelle betraktninger i kapittel 2.1, så er det ikke tilstrekkelig å vise til dette direktivet. Kompetanser som er aktuelle i direktivet, må løftes inn i beskrivelsen. Etersom ulike kunnskaper er tydelig definert i direktivet, vil det faglige innholdet i læringsutbyttebeskrivelsen komme tydeligere fram ved at disse hentes inn.

Formuleringen «evner å (...) bryte egen forståelsesramme» mener vi er litt vag. Beskrivelsen kan både angå det å kunne forholde seg til ulike vitenskapsfelt (som naturvitenskap, samfunnsvitenskap, teknologi, humaniora og lignende), eller den kan leses som det å være i stand til å overskride egne fordommer innenfor det fagfeltet man er vant til. Disse tingene bør nok skilles litt ad slik at beskrivelsen blir så presis som mulig.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i arkitektur* ved AHO er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.1.2 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i landskapsarkitektur

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Masterutdanningen i landskapsarkitektur ved AHO er et toårig studium som omfatter 120 studiepoeng og tar opp studenter med 3-årig grunnleggende landskapsutdanning.

Utdanningen ved AHO er studiobasert og prosjektorientert. Skolen forvalter sterke tradisjoner i landskapsurbanisme, og utdanningen svarer på behov for et større mangfold i faget og profesjonen. Utdanningen vektlegger formgivning inspirert av skolens fagtradisjon innenfor arkitektur.

Landskapsarkitekter utdannet ved AHO evner å etablere et selvstendig faglig virkefelt, bidrar med originale betraktningsmåter og løsninger og utøver faget på et høyt internasjonalt nivå.

Landskapsarkitekter som har fått graden Master i arkitektur ved AHO kan praktisere faget på grunnlag av kunnskaps- og ferdighetsfelt som er definert i EUs profesjonsdirektiv og IFLAs standard for landskapsarkitekturutdanning.

- De kan praktisere faget landskapsarkitektur gjennom kunstnerisk og vitenskapelig undersøkelse, ideutvikling og arkitekturprosjektering i ulike skalaer og format,
- kjenner fagets naturgitte, miljømessige, samfunnsmessige, kulturelle og teknologiske forutsetninger,
- behersker fagets arbeidsmåter, verktøy og uttrykksformer og evner å bruke disse i prosjektering på en målrettet, profesjonell og eksperimenterende måte,
- har kunnskap om fagets historie, egenart og plass i samfunnet, og evner og bruke denne kunnskapen i eget faglig arbeid,
- kan orientere seg i forskning- og utviklingsarbeid innen faget og evner å bruke denne kunnskapen både i prosjektering og arkitekturkritikk.

Landskapsarkitekter utdannet på AHO kan på en reflektert måte ta ulike profesjonelle roller og er dyktige i samarbeid med andre faggrupper:

- De kan formidle landskapsarkitektfaglig arbeid, eget og andres, til legfolk og fagfolk på et profesjonelt og akademisk nivå,
- evner å reflektere over eget arbeid og bryte egen forståelsesramme,
- tar ansvar for egen læring og faglig utvikling,
- kan reflektere over og posisjonere eget faglig bidrag i forhold til etiske problemstillinger i praktisering av faget.

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er ikke delt inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. De generelle kompetansene står imidlertid som et eget avsnitt, men dette er ikke tydeliggjort med underoverskrift. Læringsutbyttebeskrivelsen synes å være formulert med et ønske om å fokusere på helheten. Dette henger nok sammen med ambisjonen om å være «studiobasert og prosjektorientert», som det står i AHOs innledende kommentar til læringsutbyttebeskrivelsen. En prosjektorientert tilnærming til faget fordrer en helhetsorientering, men en konsekvens av dette er at flere av beskrivelsene fremstår som gjentakende ved at helhetsambisjonen om «arkitekturprosjektering» blir gjentatt, snarere enn at man fokuserer på de forskjellige formene for kunnskap og ferdigheter som kandidatene skal tilegne seg. En annen konsekvens er at det faglige innholdet som skiller AHOs ulike utdanninger, ikke kommer tydelig nok fram. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver, har vi respekt for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å formulere forventet utbytte i kategoriene. Det er vår oppfatning at det er mulig å kombinere dette.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 7 i NKR, da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

Vi registrerer at kandidatene etter utdanningen forventes å kunne «praktisere faget landskapsarkitektur gjennom kunstnerisk og vitenskapelig undersøkelse» (vår utheving). På nivå 7 i NKR er det forventet at kandidaten har «kunnskap om fagområdet vitenskapelige eller kunstfaglige teori og metoder».

Å «undersøke» ved å dra inn kunstnerisk og vitenskapelig teori og metode er ikke i seg selv å «gi form». Spørsmålet er om ikke formgivning er å betrakte som en kompetanse som kan være «informert» av ferdigheter og kunnskaper: teorier og metoder knyttet til kunstneriske og vitenskapelige undersøkelser. Som nevnt kunne vi både ønsket en klarere differensiering av og artikulering av ferdighetene og kunnskapene, herunder vitenskapelige og kunstneriske, og – på den bakgrunn – en klarere artikulering av hvordan disse ferdighetene og kunnskapene spiller sammen i den generelle kompetansen.

Deskriptorene i NKR på nivå 7 er også formulert med tanke på at kandidatene med denne kvalifikasjonen skal være kvalifiserte til å gå videre til ph.d.-utdanning. Dette forutsetter kvalifikasjoner som vi ikke finner i læringsutbyttebeskrivelsen fra AHO, og dermed blir nivået uklart. Ved å presisere blant annet at kandidatene har kunnskap om fagområdet vitenskapelige og/eller kunstfaglige teori og metoder, vil det tydeligere fremgå at de er kvalifiserte for opptak til en vitenskapelig ph.d. eller en ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Forskjellene i faglig profil mellom de tre programmene arkitektur, landskapsarkitektur og design ved AHO er ikke artikulert. Hovedsakelig er begreper som «arkitektur» byttet ut med «landskapsarkitektur» for å skille mellom programmene, men dette er ikke tilstrekkelig for å gi leseren innsikt i utdanningenes faglige innhold og profil. Læringsutbyttebeskrivelsen er derfor ikke egnet til å kommunisere med studenter, yrkesfeltet og andre utdanningsinstitusjoner, siden den ikke gir nok innsikt i utdanningens faglige innhold og profil, og læringsutbyttebeskrivelsen ikke er egnet til å skille mellom ulike studier.

Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli mye mer tydelig. Dette har også betydning for hvordan beskrivelsen kommuniserer med søkere som skal velge utdanning; Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere.

AHO henviser til «EUs profesjonsdirektiv og IFLAs standard for landskapsarkitekturutdanning» i læringsutbyttebeskrivelsen. Som vi skriver i våre generelle betraktninger i kapittel 2.1, så er det ikke tilstrekkelig å vise til slike direktiver og standarder. Kompetanser som er aktuelle i disse, må løftes inn i beskrivelsen. Ettersom ulike kunnskaper er tydelig definert i direktivet, vil det faglige innholdet i læringsutbyttebeskrivelsen komme tydeligere fram ved at disse hentes inn. Vi kan ikke gjenfinne kompetanser fra IFLAs Charter for landscape architecture education i læringsutbyttebeskrivelsen. EUs

og IFLAs standard skiller seg vesentlig fra hverandre, særlig med tanke på kunnskapskravene. Det er derfor underlig at AHO tilbyr en utdanning som skal motsvare kravene i begge disse dokumentene.

Formuleringen «evner å (...) bryte egen forståelsesramme» mener vi er litt vag. Beskrivelsen kan både angå det å kunne forholde seg til ulike vitenskapsfelt (som naturvitenskap, samfunnsvitenskap, teknologi, humaniora og lignende), eller den kan leses som det å være i stand til å overskride egne fordommer innenfor det fagfeltet man er vant til. Disse tingene bør nok skilles litt ad slik at beskrivelsen blir så presis som mulig.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i landskapsarkitektur* ved AHO er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.1.3 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), master i design

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Utdanningen i design ved AHO er et gjennomgående femårig masterstudium som omfatter 300 studiepoeng. Grunnutdanningen har sine røtter i tradisjoner i industridesign. De toårige masterforløpene legger til rette for alternativ spesialisering innenfor tjenstedesign, interaksjonsdesign eller industridesign.

Studiet søker å være faglig i front og har en tilnærming til designfaget som går ut over fagets tradisjonelle rolle. Kjernen i utdanningen er flerfaglig forståelse og designdrevene prosesser. Studiet utdanner designere som er adaptive og har en velutviklet evne til innovasjon og kommunikasjon.

Designere utdannet ved AHO evner å etablere et selvstendig faglig virkefelt, bidrar med originale betraktningmåter og løsninger og utøver faget på et høyt internasjonalt nivå.

- De kan utvikle designløsninger gjennom kunstnerisk og vitenskapelig undersøkelse, ideutvikling, samhandling og gjennomføring av prosjekter,
- kjenner fagets historiske egenart, plass i samfunnet og fagets kulturelle og teknologiske forutsetninger,
- behersker fagets metoder, verktøy og uttrykksformer og evner å bruke disse i kreative prosesser på en målrettet, profesjonell og eksperimenterende måte,
- har kunnskap og erfaring fra forsknings- og utviklingsarbeid.

Designere utdannet på AHO skal på en reflektert måte kunne ta ulike profesjonelle roller og være dyktige i samarbeid med andre faggrupper:

- De kan kommunisere verdier og konsepter, fasilitere dialog og interdisiplinære prosesser gjennom å anvende et bredt spekter av designmetoder og verktøy,

- evner å reflektere over eget arbeid og bryte egen forståelsesramme,
- tar ansvar for egen læring og faglig utvikling, og kan anvende sin kunnskap på nye felt,
- kan reflektere over og posisjonere eget faglig bidrag i forhold til etiske problemstillinger i praktisering av faget.

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er ikke delt inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. De generelle kompetansene står imidlertid som et eget avsnitt, men dette er ikke tydeliggjort med underoverskrift. Læringsutbyttebeskrivelsen synes å være formulert med et ønske om å fokusere på helheten. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver har vi respekt, for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å formulere forventet utbytte i kategoriene. Det er vår oppfatning at det er mulig å kombinere dette.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 7 i NKR, da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

Vi registrerer at kandidatene etter utdanningen forventes å kunne «utvikle designløsninger gjennom kunstnerisk og vitenskapelig undersøkelse» (vår utheving). På nivå 7 i NKR er det forventet at kandidaten har «kunnskap om fagområdets vitenskapelige eller kunstfaglige teori og metoder». Å «undersøke» ved å dra inn kunstnerisk og vitenskapelig teori og metode er ikke i seg selv å «gi form». Spørsmålet er om ikke formgivning er å betrakte som en kompetanse som kan være «informert» av ferdigheter og kunnskaper: teorier og metoder knyttet til kunstneriske og vitenskapelige undersøkelser. Som nevnt kunne vi både ønsket en klarere differensiering av og artikulasjon av ferdighetene og kunnskapene, herunder vitenskapelige og kunstneriske, og – på den bakgrunn – en klarere artikulasjon av hvordan disse ferdighetene og kunnskapene spiller sammen i den generelle kompetansen.

Deskriptorene i NKR på nivå 7 er også formulert med tanke på at kandidatene med denne kvalifikasjonen skal være kvalifiserte til å gå videre til ph.d.-studier. Dette forutsetter kvalifikasjoner som vi ikke finner i læringsutbyttebeskrivelsen fra AHO, og dermed blir nivået uklart. Ved å presisere blant annet at kandidatene har kunnskap om fagområdets vitenskapelige eller kunstfaglige teori og metoder, vil det tydeligere fremgå at de er kvalifiserte for opptak til en vitenskapelig ph.d. eller en ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Forskjellene i faglig profil mellom de tre programmene *arkitektur*, *landskapsarkitektur* og *design* ved AHO er ikke artikulert. Hovedsakelig er begreper som «arkitektur» byttet ut med «landskapsarkitektur» eller «design» for å skille mellom programmene, men dette er ikke tilstrekkelig

for å gi leseren innsikt i utdanningenes faglige innhold og profil. Læringsutbyttebeskrivelsen er derfor ikke egnet til å kommunisere med studenter, yrkesfeltet og andre utdanningsinstitusjoner, siden den ikke gir nok innsikt i utdanningens faglige innhold og profil. Læringsutbyttebeskrivelsen er ikke egnet til å skille mellom ulike studier.

Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli mye mer tydelig. Dette har også betydning for hvordan beskrivelsen kommuniserer med søkere som skal velge utdanning; Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere.

Designbegrepet som benyttes i læringsutbyttebeskrivelsen, er veldig bredt og må presiseres. Det fremgår for eksempel ikke hva som er «design» i denne sammenhengen. Design er et mangfoldig begrep, og det er derfor behov for å tydeliggjøre at dette for eksempel ikke handler om tekstildesign, businessdesign eller lignende. Det fremgår av en innledning til læringsutbyttebeskrivelsen at «De toårige masterforløpene legger til rette for alternativ spesialisering innenfor tjenstedesign, interaksjonsdesign eller industrideign». Vi mener det bør gå fram av beskrivelsen hva tjenstedesign, interaksjonsdesign og industrideign har felles, men som er ulikt andre designretninger.

Formuleringen «evner å (...) bryte egen forståelsesramme» mener vi er litt uklar. Beskrivelsen kan både angå det å kunne forholde seg til ulike vitenskapsfelt (som naturvitenskap, samfunnsvitenskap, teknologi, humaniora og lignende), eller den kan leses som det å være i stand til å overskride egne fordommer innenfor det fagfeltet man er vant til å forholde seg til. Disse tingene bør nok skilles litt ad slik at beskrivelsen blir så presis som mulig.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i design* ved AHO er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.2 **Bergen Arkitekthøgskole (BAS)**

3.2.1 **Bergen Arkitekthøgskole (BAS), bachelor i arkitektur**

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Kunnskap

- Skal kunne utvikle formsvar på basis av skapende praksis, samt arkitektfagets teorier og metoder
- Kunnskapsfelt:
  - Skal ha oversikt over kunnskapsfeltet definert i EUs profesjonsdirektiv (2005/36/EF, artikkel 46)
- Forståelses- og refleksjonsnivå:
  - Skal ha oversikt over grunnleggende teorier, metoder og praksisformer innenfor arkitektfaget.
  - Skal under veiledning kunne reflektere kritisk over eget arbeid.
  - Skal ha grunnleggende forståelse for konsekvenser av egne formsvar.

Ferdigheter

- Skal kunne skape arkitektonisk plan, rom og form i samspill med fagets kunnskapsfelt.
- Skal ha utviklet en sikkerhet i visuelt uttrykk.
- Skapende ferdigheter:
  - Skal på kunstnerisk og vitenskapelig grunnlag kunne skape arkitektonisk form og program som har en samfunnsmessig relevans.
  - Skal også ha grunnleggende evne til å utvikle og ha kunnskap om et variert sett av metoder og verktøy for undersøkelse.
  - Skal være i stand til å identifisere og reformulere arkitektoniske og urbanistiske spørsmål.
- Instrumentelle ferdigheter:
  - Skal kunne anvende generelle arkitektfaglige og kunstneriske metoder, verktøy, representasjonsformer, samt generelle ferdigheter som knytter seg til arkitekt- og planleggerpraksis
- Gjennomføringsevne:
  - Skal inneha grunnleggende prosess- og metodeferdigheter til å gjennomføre prosjekteringsoppgaver innenfor studiet på selvstendig basis
- Formidling og kommunikasjon:
  - Skal kunne kommunisere muntlig og skriftlig, samt visuelt og romlig med fagfeller og andre relevante parter med treffsikre virkemidler om fagets problemstillinger, samt konkrete planer og prosjekt
- Samarbeide:
  - Skal på selvstendig grunnlag kunne bidra i faglig og tverrfaglig samarbeide
- Læring:
  - Skal være i stand til å ta ansvar for egen læring, kreative prosesser og produksjon

Generell kompetanse

- Rammeforståelse:
  - Skal kunne identifisere og forholde seg aktivt til de handlingsrom og rammebetingelser som gjelder arkitektfagets oppgaver og problemstillinger
- Rollehåndtering:
  - Skal kjenne arkitektfagets ulike roller og oppgaver
- Etikk, holdninger:
  - Skal ha kunnskap om fagetiske problemstillinger og være bevisst arkitektfagets samfunnsetiske rolle og konsekvenser

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er delt inn i kategoriene *kunnskap*, *ferdigheter* og *generell kompetanse*, men noen deskriptorer er plassert i feil kategori. En ferdighet er plassert under *kunnskaper* i og med beskrivelsen «Skal kunne utvikle formsvar på basis av skapende praksis, samt arkitektfagets teorier og metoder». Beskrivelsen av at kandidaten «Skal på selvstendig grunnlag kunne bidra i faglig og tverrfaglig samarbeide» står under *ferdigheter*, mens dette etter vår mening bør stå under *generell kompetanse*. Videre er det en sammenblanding av ferdigheter og kunnskap i deskriptoren «Skal også ha grunnleggende evne til å utvikle og ha kunnskap om et variert sett av metoder og verktøy for undersøkelse». Denne er plassert under *ferdigheter*, men bør nok deles opp slik at siste del av beskrivelsen flyttes til kategorien *kunnskaper*. Beskrivelsen som angår «Læring», er muligens også en generell kompetanse, selv om den er plassert under *ferdigheter* i denne beskrivelsen.

Bergen Arkitekthøgskole (BAS) har lagt til noen underkategorier som de antagelig mener differensierer. Etter vår mening bidrar de ikke til å utdype forståelsen av hva for eksempel ferdighetene kan være, men i stedet fører det til at en del kompetanser gjentas ved at både kunnskaper og ferdigheter nevnes i begge kategoriene. Vi synes derfor ikke underkategoriene er hensiktsmessige.

Bakgrunnen for sammenblandingen mellom kategoriene er trolig et ønske om å fokusere på helheten. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver, har vi respekt for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å skille tydeligere mellom de ulike kategoriene.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 6 i NKR da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene. Beskrivelsen inneholder i stedet begreper som «grunnleggende evne», og det er vanskelig å se hvordan disse tilsvarer nivå 6 i NKR.

Under *ferdigheter* står det at kandidaten «Skal på kunstnerisk og vitenskapelig grunnlag kunne skape arkitektonisk form og program som har en samfunnsmessig relevans», mens man på dette nivå i NKR «kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet». Dette synes noe ambisiøst på bachelornivå.

I læringsutbyttebeskrivelsen står det at kandidaten «Skal ha oversikt over grunnleggende teorier, metoder og praksisformer innenfor arkitektfaget». Dette synes for lavt med tanke på at man i NKR på

dette nivået forventer at kandidaten har «bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet».

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsen gir noe informasjon om utdanningens faglige innhold, men det faglige innholdet og utdanningens profil bør likevel komme tydeligere frem. Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli tydeligere. Dette har også betydning for hvordan beskrivelsen kommuniserer med søkere som skal velge utdanning. Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere.

BAS henviser til EUs profesjonsdirektiv i læringsutbyttebeskrivelsen. Vi synes det er noe underlig å vise til EUs direktiv som gjelder krav på masternivå, i en beskrivelse av læringsutbytte etter bachelorutdanning. Eventuelle kompetanser som er beskrevet i EUs direktiv, og som skal kunne gjelde på bachelornivå, må eventuelt integreres i læringsutbyttebeskrivelsen. Som vi skriver i våre generelle betraktninger i kapittel 2.1, så er det ikke tilstrekkelig å vise til slike direktiver. Ettersom ulike kunnskaper er tydelig definert i direktivet, vil det faglige innholdet i læringsutbyttebeskrivelsen komme tydeligere fram ved at disse hentes inn.

Noen av beskrivelsene er veldig generelt formulert og bør konkretiseres. Dette gjelder for eksempel beskrivelsen som angår samarbeid, under *ferdigheter*. Vi mener det er hensiktsmessig å konkretisere hva det innebærer i akkurat denne utdanningen at kandidaten «på selvstendig grunnlag [skal kunne] bidra i faglig og tverrfaglig samarbeide». Også beskrivelsen «Skal kjenne arkitektfagets ulike roller og oppgaver» er generelt formulert, og det bør presiseres hvilke roller det er snakk om.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *bachelor i arkitektur* ved BAS er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.2.2 Bergen Arkitekthøgskole (BAS), master i arkitektur

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Kunnskap

- Skal kunne utvikle formsvar på basis av skapende praksis, arkitektfagets teorier og metoder, samt ha evne til å bryte etablerte forståelsesrammer
- Kunnskapsfelt:
  - Skal kunne praktisere på grunnlag av kunnskapsfeltet definert i EUs profesjonsdirektiv på basis av relevant og oppdatert forskning og praksis
- Forståelses- og refleksjonsnivå:

- Skal kunne forstå, reflektere over, anvende og forholde seg kritisk-reflekterende til arkitektfaglig kunnskap og metoder, samt identifisere og formulere kunstneriske og vitenskapelige problemstillinger og utfordringer.
- Skal kunne reflektere over og vise kritisk distanse til eget arbeid.
- Skal ha en systematisk og kompleks forståelse for konsekvenser av egne formsvar.

Ferdigheter

- Skal kunne skape arkitektonisk plan, rom og form i samspill med fagets kunnskapsfelt.
- Skal ha utviklet et kommuniserende og personlig visuelt uttrykk.
- Skapende ferdigheter:
  - Skal på kunstnerisk og vitenskapelig grunnlag og på selvstendig basis kunne skape og formulere arkitektonisk form og program som har en samfunnsmessig relevans.
  - Skal på faglig basis kunne formulere en kritisk holdning og utøve en kritisk produksjon i forhold til etablerte arkitektoniske problemstillinger og rammeforutsetninger.
- Instrumentelle ferdigheter:
  - Skal kunne systematisk mestre arkitektfaglige og kunstneriske metoder, verktøy, kommuniserende representasjonsformer, samt generelle ferdigheter som knytter seg til arkitekt- og planleggerpraksis
- Gjennomføringsevne:
  - Skal kunne analysere og vurdere praktiske og teoretiske arkitektfaglige problemstillinger og utfordringer, samt ha grunnlag for prosess- og metodeferdigheter til å gjennomføre prosjekteringsoppdrag
- Formidling og kommunikasjon:
  - Skal kunne kommunisere muntlig og skriftlig, samt visuelt og romlig med fagfeller og andre relevante parter med treffsikre virkemidler om fagets kunstneriske og vitenskapelige problemstillinger, løsningsmodeller, samt konkrete planer og prosjekt.
- Samarbeide:
  - Skal kunne igangsette og gjennomføre faglig og tverrfaglig samarbeide og påta seg ansvar med faglig integritet og respekt for andre parter
- Læring:
  - Skal være i stand til å ta ansvar for egen læring, kreative prosesser og produksjon, samt faglig utvikling og spesialisering

Generell kompetanse

- Rammeforståelse:
  - Skal kunne identifisere og forholde seg aktivt og kritisk drøftende til de handlingsrom, rammebetingelser og konsekvenser som gjelder arkitektfagets oppgaver og problemstillinger
- Rollehandtering:
  - Skal kunne praktisere i arkitektfagets ulike roller og oppgaver, samt ha evne til å praktisere i nye relevante roller og anvendelsesområder for faget
- Etikk, holdninger:

- Skal ha kunnskap om og aktivt ta stilling til fagetiske problemstillinger og være bevisstgjort fagets samfunnsetiske rolle og konsekvenser

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er delt inn i kategoriene *kunnskap*, *ferdigheter* og *generell kompetanse*, men noen deskriptorer er plassert i feil kategori. Ferdigheter som angår å «kunne utvikle formsvar» og «praktisere» står under *kunnskaper*. Beskrivelsen av at kandidaten «Skal kunne igangsette og gjennomføre faglig og tverrfaglig samarbeide og påta seg ansvar med faglig integritet og respekt for andre parter» står under *ferdigheter*, mens dette etter vår mening bør stå under *generell kompetanse*. Beskrivelsen som angår «Læring», er muligens også en generell kompetanse, selv om den er plassert under *ferdigheter*.

Bergen Arkitektthøgskole (BAS) har lagt til noen underkategorier som de antagelig mener differensierer. Etter vår mening bidrar de ikke til å utdype forståelsen av hva for eksempel ferdighetene kan være, men i stedet fører det til at en del kompetanser gjentas ved at både kunnskaper og ferdigheter nevnes i begge kategoriene. Vi synes derfor ikke underkategoriene er hensiktsmessige.

Bakgrunnen for sammenblandingen mellom kategoriene er trolig et ønske om å fokusere på helheten. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver, har vi respekt for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å skille tydeligere mellom de ulike kategoriene.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 7 i NKR da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsen gir noe informasjon om utdanningens faglige innhold, men det faglige innholdet og utdanningens profil bør likevel komme tydeligere frem. Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli mye mer tydelig. Dette har også betydning for hvordan beskrivelsen kommuniserer med søkere som skal velge utdanning. Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere.

BAS henviser til EUs profesjonsdirektiv i læringsutbyttebeskrivelsen. Som vi skriver i våre generelle betraktninger i kapittel 2.1, så er det ikke tilstrekkelig å vise til slike direktiver. Ettersom ulike kunnskaper er tydelig definert i direktivet, vil det faglige innholdet i læringsutbyttebeskrivelsen komme tydeligere fram ved at disse integreres i beskrivelsen.

Noen av beskrivelsene er veldig generelt formulert og bør konkretiseres. Dette gjelder for eksempel beskrivelsen som angår samarbeid under *ferdigheter*. Vi mener det er hensiktsmessig å konkretisere hva det innebærer i akkurat denne utdanningen at kandidaten «Skal kunne igangsette og gjennomføre

faglig og tverrfaglig samarbeide og påta seg ansvar med faglig integritet og respekt for andre parter». Også beskrivelsen «Skal kunne praktisere i arkitektfagets ulike roller og oppgaver, samt ha evne til å praktisere i nye relevante roller og anvendelsesområder for faget» er generelt formulert, og det bør presiseres hvilke roller det er snakk om.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i arkitektur* ved BAS er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.2.3 Sakkyndig vurdering av progresjonen fra nivå til nivå i læringsutbyttebeskrivelsene fra Bergen Arkitekthøgskole (BAS)

Vi finner liten grad av progresjon i kompetansenivået mellom bachelor- og masterutdanningen til Bergen Arkitekthøgskole. Det ser ut til at kandidatene skal kunne det samme på masternivå som de allerede kan fra bachelornivå, men på en mer selvstendig måte. Det ville vært enklere å vise progresjonen mellom nivåene hvis kunnskapene var mer konkretisert.

Vi mener å registrere en vilje til å forsøke å skape en progresjon, men de beskrivelsene som er gjort for å skille bachelor- og masternivåene, er ikke spesielt tydeliggjørende for progresjonen. For eksempel skal en bachelorkandidat «ha utviklet en sikkerhet i visuelt uttrykk», mens en masterkandidat skal «ha utviklet et kommuniserende og personlig visuelt uttrykk». Vi mener at progresjonen her ikke tydeliggjøres tilstrekkelig av formuleringen «personlig visuelt uttrykk».

Vi ser dessuten at flere beskrivelser er identiske på bachelor- og masternivå, og da er det umulig å se noen progresjon. Dette virker underlig. Eksempel på dette er formuleringene: «skal kunne skape arkitektonisk plan, rom og form i samspill med fagets kunnskapsfelt» under *ferdigheter* i begge læringsutbyttebeskrivelsene. Vi mener det bør være mulig å konkretisere hvilke instrumentelle ferdigheter man har på nivå 7 som man ikke allerede har tilegnet seg på nivå 6.

3.3 *Høgskulen i Sogn og Fjordane, bachelor i landskapsplanlegging med landskapsarkitektur*

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Etter fullført studium skal kandidaten:

Kunnskap

- Ha kunnskap om dei viktigaste sidene ved landskaps- og arealplanlegging, kjenne til korleis planprosessar føregår, og vite korleis ein nyttar plan- og bygningslova i fysisk planlegging.
- Ha kunnskap om eigenskapane til landskapets sett i ulike skalaer, korleis dei ulike landskapa utgjer ein heilskap, og korleis endringar vil påverke heilheta.
- Ha kunnskap om korleis ein utformar grøntareal i rurale og urbane område med bruk av hageplanter og naturleg vegetasjon.
- Ha kunnskap om dei viktigaste økologiske prosessane i landskapet med særleg vekt på landskaps- og vegetasjonsøkologi.
- Ha kunnskap om forvaltning og skjøtsel av kulturlandskap og korleis ein kan sikre det biologiske mangfaldet i kulturlandskapet
- Ha kunnskap om kulturminner og lovgrunnlaget for vern og forvaltning av kulturminner

Ferdigheiter

- Kunne anvende digitale verktøy slik som geografiske informasjonssystem (GIS) i landskapsplanlegging
- Kunne utføre statistiske analyser
- Kunne utføre landskapsanalyser
- Kunne vurdere landskapsinngrep og korleis dei påverkar økologiske prosessar og estetiske verdiar i landskapet.
- Kunne utføre risiko- og sårbarheitsanalysar (ROS analyse) og konsekvensanalysar
- Ha innsikt i det juridiske grunnlaget for fysisk planlegging og kunne anvende lovgrunnlaget i plansamanheng

Kompetanse

- Kan gjennomføre landskapsplanlegging for offentleg og privat sektor der arbeidet er forankra i eit bredt miljøfagleg kunnskapsgrunnlag og god innsikt i landskapsarkitektur

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er delt inn i kategoriene *kunnskap*, *ferdigheter* og *kompetanse*, og deskriptorene som er tatt med, er hovedsakelig plassert under riktig kategori. Beskrivelsen «Ha innsikt i det juridiske grunnlaget for fysisk planlegging og kunne anvende lovgrunnlaget i plansammenheng» under *ferdigheter* bør imidlertid deles opp, ettersom det å «ha innsikt i det juridiske grunnlaget for fysisk planlegging» anses som en kunnskap i NKR.

Vi registrerer at det kun er satt opp én beskrivelse under *kompetanse*, og denne synes heller å være en overgripende beskrivelse av målet for hele utdanningen enn en utdypning av deskriptorene definert som generell kompetanse i NKR.

Vi savner deskriptorene for generell kompetanse på nivå 6 i NKR, og vi savner deskriptoren som angår å oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet, noe vi anser som viktig i denne typen utdanninger.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 6 i NKR da de nivåbestemmende begrepene er benyttet i liten grad. Vi synes også det er vanskelig å se at kandidatene med kompetansen som er beskrevet, skal være kvalifiserte til å gå videre på en mastergrad.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsens innhold er mer fagspesifikt enn de generiske beskrivelsene i NKR, og gir noe innsikt i utdanningens faglige innhold og profil. Beskrivelsen veksler imidlertid mellom å være for spesifikk og for generell. Etter vår mening er ikke «ROS-analyse» eller «statistisk analyse» noe som bør fremheves spesielt i læringsutbyttebeskrivelsen. Også «digitale verktøy» blir litt for spesifikt i denne sammenhengen. Det bør heller fremgå hva kandidatene skal med disse verktøyene.

Vi mener man bør kunne presisere tydeligere hvilke kunnskaper kandidatene skal ha etter denne utdanningen. Da vil også den faglige profilen blir tydeligere artikulert. Det gjelder også for beskrivelsen under *generell kompetanse* at denne er altfor generelt formulert. I stedetfor å benytte seg av formuleringer som at kandidaten har «god innsikt i landskapsarkitektur», så bør det konkretiseres hva det faktisk vil si i akkurat denne utdanningen.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *bachelor i landskapsplanlegging med landskapsarkitektur* ved Høgskulen i Sogn og Fjordane er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.4 *Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO)*

3.4.1 **Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO), bachelor i interiørarkitektur og møbeldesign**

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Etter endt utdanning skal studenten:

- ha kunnskap om bredden og utviklingen innen interiørarkitektur og møbeldesign, og kunne utvikle og håndtere designfaglige problemstillinger som ivaretar estetikk og funksjon, teknikk og konstruksjon
- ha kunnskap og holdninger til fagets teori og historie, og til fagets etiske og globale spørsmål
- kunne anvende design- og kunstfaglige metoder og prosesser for analyse og utvikling, sansning og tolkning i egen formgivning
- kunne analysere og reflektere over eget og andres faglige arbeid samt kunne overføre fagets praksis til teori
- kunne anvende relevante verktøy og metoder for utføring av eget arbeid, og for å kunne kommunisere faglig informasjon, ideer, problemstillinger og løsninger
- ha innsikt i tverrfaglige samarbeidsformer og yrkesetiske problemstillinger
- kunne planlegge og gjennomføre prosjekter under veiledning og i samarbeid med andre
- være bevisst egne designfaglige og kunstneriske evner og kunne kommunisere eget arbeid materielt, visuelt, muntlig og skriftlig
- kunne oppdatere sine kunnskaper og ferdigheter ved å kjenne til relevant utvikling tilknyttet fagområdet

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er ikke delt inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Det er også flere tilfeller av sammenblanding mellom kategoriene i en og samme beskrivelse, som for eksempel den første beskrivelsen som både presenterer kunnskaper og ferdigheter: Kandidaten skal «ha kunnskap om bredden og utviklingen innen interiørarkitektur og møbeldesign, og kunne utvikle og håndtere designfaglige problemstillinger som ivaretar estetikk og funksjon, teknikk og konstruksjon». I den andre beskrivelsen presenteres både kunnskaper og generell kompetanse: Kandidaten skal «ha kunnskap og holdninger til fagets teori og historie, og til fagets etiske og globale spørsmål».

Bakgrunnen for sammenblanding mellom kategoriene er trolig et ønske om å fokusere på helheten. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver, har vi respekt for

tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å skille tydeligere mellom de ulike kategoriene.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 6 i NKR da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

Språklige uklarheter bidrar også til at nivået blir vanskelig å kjenne igjen. For eksempel står det i NKR at kandidaten på nivå 6 «har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet», mens det i denne læringsutbyttebeskrivelsen fremgår at kandidaten skal «ha kunnskap om bredden og utviklingen innen interiørarkitektur og møbeldesign». Det å ha bred kunnskap om noe og det å ha kunnskap om bredden er som kjent ikke det samme.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsen gir noe informasjon om utdanningens faglige innhold, men det faglige innholdet og utdanningens profil bør likevel komme tydeligere frem. Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli mye mer tydelig. Dette har også betydning for hvordan beskrivelsen kommuniserer med søkere som skal velge utdanning. Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere.

Mange av beskrivelsene er veldig generelt formulert og må konkretiseres. Det gjelder for eksempel den andre beskrivelsen: Kandidaten skal «ha kunnskap og holdninger til fagets teori og historie, og til fagets etiske og globale spørsmål». Det må fremgå tydeligere hva dette betyr for denne utdanningen.

Det er også behov for språklige presiseringer. Som nevnt bør det ryddes opp i forskjellen mellom «kunnskap om bredden» og «bred kunnskap», og det bør for eksempel presiseres hva som ligger i formuleringen «globale spørsmål». Vi mener også det må presiseres hva som ligger i å «kunne anvende design- og kunsthøgskolemetoder og prosesser for analyse og utvikling, sansning og tolkning i egen formgivning» i tredje beskrivelse.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *bachelor i interiørarkitektur og møbeldesign* ved KHiO er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.4.2 Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO), master i design med fordypning innenfor interiørarkitektur og møbeldesign, klesdesign og kostymedesign eller grafisk design og illustrasjon

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Etter endt studium skal studenten kunne:

- utvikle, lede og gjennomføre et innholdsmessig originalt, helhetlig designprosjekt på høyt faglig nivå
- demonstrere avansert kunnskap og ferdigheter innen formgivning og anvendelse av materialer og teknologier innenfor valgt fordypning
- anvende avansert kunnskap om metoder og prosesser tilknyttet gjennomføring av et designprosjekt
- demonstrere refleksjon i eget arbeid og i relasjon til teori, andres arbeider og kontemporær designpraksis
- drøfte og reflektere over designfaglige problemstillingerets etiske og samfunnsmessige kontekst, relevans og konsekvens
- diskutere, dokumentere, begrunne og formidle egen praksis – visuelt, muntlig, skriftlig eller på annen egnet måte, både til fagpersoner og allmennheten
- relatere eget arbeid til utviklingstrekk og fornying innen relevant profesjonspraksis og arbeidsformer
- demonstrere faglig selvstendighet, nytenkning og kreativitet, samt styring av egen læring og kontinuerlig, profesjonell utvikling
- planlegge, styre og gjennomføre en arbeidssituasjon som er åpen, uforutsigbar og sammensatt

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er ikke delt inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Beskrivelsene angår hovedsakelig ferdigheter. I stedet for å konkretisere deskriptoren fra NKR om at kandidaten «har avansert kunnskap innenfor fagområdet og spesialisert innsikt i et avgrenset område», fremgår det av læringsutbyttebeskrivelsen at kandidaten kan «anvende avansert kunnskap om metoder og prosesser tilknyttet gjennomføring av et designprosjekt». Dette forutsetter formodentlig at kandidaten har avansert kunnskap, men vi mener kunnskapene må kunne presenteres som en egen kategori.

Bakgrunnen for sammenblanding mellom kategoriene er trolig et ønske om å fokusere på helheten. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver, har vi respekt for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å skille tydeligere mellom de ulike kategoriene.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 7 i NKR da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsen gir noe informasjon om utdanningens faglige innhold, men det faglige innholdet og utdanningens profil bør likevel komme tydeligere frem. Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli mye mer tydelig. Dette har også betydning for hvordan beskrivelsen kommuniserer med søkere som skal velge utdanning. Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere.

Mange – eller nær sagt alle – av beskrivelsene er veldig generelt formulert og må konkretiseres. Det gjelder for eksempel den andre beskrivelsen: Kandidaten kan «demonstrere avansert kunnskap og ferdigheter innen formgivning og anvendelse av materialer og teknologier innenfor valgt fordypning».

Vi setter spørsmålsteget ved at ikke «kunstnerisk utviklingsarbeid» er nevnt i læringsutbyttebeskrivelsen. På masternivå er det i NKR forventet at kandidatene «kan bruke relevante metoder for forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid på en selvstendig måte». Vi synes det er vanskelig å se at kandidatene er kvalifiserte til å begynne på en ph.d. etter denne masteren, når de ikke har kompetanse i kunstnerisk utviklingsarbeid (eller vitenskapelig forskning).

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i design med fordypning innenfor interiørarkitektur og møbeldesign* ved KHiO er ikke i tråd med NKR.

3.4.3 Sakkyndig vurdering av progresjonen fra nivå til nivå i læringsutbyttebeskrivelsene fra Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO)

Beskrivelsene av bachelor- og masterstudiet følger ikke innbyrdes samme struktur, og de er derfor vanskelige å sammenligne. Det at læringsutbyttebeskrivelsene er så generelt formulert og heller ikke inndelt i kategorier, gjør det også vanskelig å vurdere progresjonen. Man kan anta at masterstudiet ligger på et høyere nivå enn bachelorstudiet ettersom det er brukt begreper som «avansert kunnskap og ferdigheter innen formgivning» og «avansert kunnskap om metoder og prosesser», men vi finner ingen progresjon utover dette.

3.5 Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB)

3.5.1 Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB), bachelor i design

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Etter fullført bachelorutdanning i design skal kandidaten kunne

- realisere og formidle sine designfaglige intensjoner på et profesjonelt nivå
- utvikle og gjennomføre prosjekter ved å kombinere relevante verktøy, teknikker, metoder og uttrykksformer til helhetlige designløsninger
- reflektere kritisk over egen og andres designpraksis, og sette denne inn i en videre samfunnsmessig sammenheng med utgangspunkt i relevant teori
- arbeide målrettet, kreativt og selvstendig i designprosesser og kunne initiere egne prosjekter
- utvikle designløsninger som uttrykker vilje til eksperimentering og evne til innlevelse i brukerens situasjon
- orientere seg i relevant designfaglig utviklingsarbeid og anvende dette i egne designløsninger
- ta ansvar for egen designfaglig utvikling
- kommunisere muntlig og skriftlig om designfaglige problemstillinger, også med målgrupper utenfor eget fagmiljø

Kommentarer fra KHiB

«Som det fremgår av studieplanene, er læringsmålene felles for spesialiseringene i visuell kommunikasjon og møbel- og romdesign/interiørarkitektur.

Vedlagt følger også henvisningsdokumenter som viser hvordan læringsmålene reflekterer nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.»

Sakkyndiges vurdering

KHiB har levert inn utdrag av studieplaner hvor læringsutbyttebeskrivelsen er presentert innledningsvis, men også i en tabell senere i studieplanen. I den førstnevnte presentasjonen er ikke læringsutbyttet inndelt i kategoriene, men i den sistnevnte tabellen er de enkelte beskrivelsene satt opp mot deskriptorene i NKR. Det er den førstnevnte beskrivelsen av læringsutbyttet som vi har limt inn og vurdert i denne rapporten. Vi har imidlertid også lagt til noen kommentarer angående tabellen hvor de enkelte beskrivelsene er satt opp mot NKR, men i disse tilfellene har vi presisert at det her er snakk om «henvisningsdokumentet».

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er ikke delt inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. De beskrevne utbyttene ser ut til å være ferdigheter eller generelle kompetanser, men det er vanskelig å se at noen av beskrivelsene angår kunnskaper.

I henvisningsdokumentet er de enkelte beskrivelsene satt opp mot deskriptorene i NKR. Mange av beskrivelsene er her gjentatt flere ganger ettersom de er plassert under flere av kategoriene. Beskrivelsen kandidaten kan «realisere og formidle sine designfaglige intensjoner på et profesjonelt

nivå» er for eksempel satt opp som konkretisering av fem ulike deskriptorer i NKR, (det er henvist til en deskriptor under *kunnskap*, to under *ferdigheter* og to under *generell kompetanse* i NKR).

Bakgrunnen for sammenblandingen mellom kategoriene er trolig et ønske om å fokusere på helheten. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver, har vi respekt for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å skille tydeligere mellom de ulike kategoriene.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 6 i NKR da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

I henvisningsdokumentet er imidlertid de ulike beskrivelsene satt opp mot deskriptorene i NKR. For oss er det ikke innlysende hvordan de ulike beskrivelsene kan sies å tilsvare deskriptorene i NKR. Dette gjelder for eksempel beskrivelsene kandidaten kan «realisere og formidle sine designfaglige intensjoner på et profesjonelt nivå», «utvikle og gjennomføre designprosjekter, mestre og kombinere relevante faglige verktøy, teknikker, metoder og uttrykksformer innen eget fagområde» og «anvende relevant designfaglig teori, sette egen og andres designpraksis inn i en videre sammenheng - etisk, kulturelt, miljø-, nærings- og samfunnsmessig», som skal være en konkretisering av NKR-deskriptoren «har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet» under *kunnskaper*.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsen gir noe informasjon om utdanningens faglige innhold, men det faglige innholdet og utdanningens profil bør likevel komme tydeligere frem. Mange av beskrivelsene er veldig generelt formulert og må konkretiseres. Det gjelder for eksempel første beskrivelse om at kandidaten kan «realisere og formidle sine designfaglige intensjoner på et profesjonelt nivå».

Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli mye mer tydelig. Dette har også betydning for hvordan beskrivelsen kommuniserer med søkere som skal velge utdanning. Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere. Det finnes flere kunnskapsområder som burde være relevante å trekke inn i læringsutbyttebeskrivelsen, som for eksempel det å forstå modeller for designprosesser og å forstå fagbegreper innen fagfeltet. Det vil være mer hensiktsmessig å konkretisere dette enn å sette kunnskaper og ferdigheter i en og samme beskrivelse. Det finnes også en designforskning, og vi mener man bør kunne finne spor av den i læringsutbyttebeskrivelsen.

Selv om *bachelor i design* ikke er en vitenskapsutdanning, ønsker vi å altså å se mer av kunnskaper som er relevante. Det er viktig at kandidatene har kunnskap om fagfeltet, og ikke bare om den problematikken han eller hun selv har fordypet seg i i bacheloroppgaven. For eksempel skal studentene kunne bygge på andre studenters arbeid. Dette krever dokumentasjon, og kandidatene må derfor ha kunnskap om hvordan man skal dokumentere det kunstneriske utviklingsarbeidet på en slik

måte at andre kan nyttiggjøre seg av det. Kort sagt: Også i kunstnerisk utviklingsarbeid finnes kunnskap, og dette må synliggjøres i læringsutbyttebeskrivelsen.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *bachelor i design* ved KHiB er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.5.2 Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB), master i design (spesialisering romdesign)

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Etter fullført masterutdanning i design skal kandidaten kunne

- Demonstrere designfaglige kunnskaper, ferdigheter og kompetanser som kreves for å initiere, utvikle og lede komplekse designprosesser
- Utvikle, gjennomføre og formidle et større, selvstendig og nyskapende designprosjekt
- Analysere og vurdere samfunnsmessige problemområder og etiske utfordringer med utgangspunkt i relevant teori
- Kombinere kreative og innovative ferdigheter med evnen til å gjennomføre sammensatte designprosjekter
- Artikulere og visualisere designfaglige intensjoner, verdier og mening til ulike målgrupper, også utenfor eget fagområde
- Demonstrere kunnskap, selvstendige ferdigheter og åpen holdning innen designfaglig utviklingsarbeid
- Vurdere eget designfaglig arbeid og ta ansvar for egen faglig og profesjonell utvikling
- Kommunisere og samhandle effektivt med andre i designfaglige utviklingsprosesser, innenfor og utenfor eget fagområde

Kommentarer fra KHiB

«Som det fremgår av studieplanene, er læringsmålene felles for spesialiseringene i visuell kommunikasjon og møbel- og romdesign/interiørarkitektur.

Vedlagt følger også henvisningsdokumenter som viser hvordan læringsmålene reflekterer nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.»

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er ikke delt inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Beskrivelsene angår hovedsakelig ferdigheter. I stedet for å konkretisere deskriptoren fra

NKR om at kandidaten «har avansert kunnskap innenfor fagområdet», fremgår det av læringsutbyttebeskrivelsen at kandidaten kan «Demonstrere designfaglige kunnskaper, ferdigheter og kompetanser som kreves for å initiere, utvikle og lede komplekse designprosesser» og «Demonstrere kunnskap, selvstendige ferdigheter og åpen holdning innen designfaglig utviklingsarbeid». Dette forutsetter formodentlig at kandidaten har tilegnet seg kunnskap, men vi mener kunnskapene må kunne presenteres som en egen kategori.

I henvisningsdokumentet er de enkelte beskrivelsene satt opp mot deskriptorene i NKR. Mange av beskrivelsene er her gjentatt flere ganger ettersom de er plassert under flere av kategoriene. Beskrivelsen kandidaten kan «Utvikle, gjennomføre og formidle et større, selvstendig og eksperimentelt designprosjekt» er for eksempel satt opp som konkretisering av seks ulike deskriptorer i NKR, (det er henvist til to deskriptorer under *kunnskap*, to under *ferdigheter* og to under *generell kompetanse* i NKR).

Bakgrunnen for sammenblendingen mellom kategoriene er trolig et ønske om å fokusere på helheten. Vi viser til kapittel 2.1 hvor vi har skrevet noen generelle betraktninger om denne problematikken som går igjen i flere av læringsutbyttebeskrivelsene vi har vurdert. Som vi skriver, har vi respekt for tradisjonen som verdsetter helhet og syntese, men samtidig ønsker vi å utfordre utdanningsinstitusjonene på å skille tydeligere mellom de ulike kategoriene.

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 7 i NKR, da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

I henvisningsdokumentet er imidlertid de ulike beskrivelsene satt opp mot deskriptorene i NKR. For oss er det ikke innlysende hvordan de ulike beskrivelsene kan sies å tilsvare deskriptorene i NKR. Det gjelder for eksempel beskrivelsen kandidaten kan «Demonstrere designfaglige kunnskaper, ferdigheter og kompetanser som kreves for å initiere, utvikle og lede komplekse designprosesser» og «Utvikle, gjennomføre og formidle et større, selvstendig og eksperimentelt designprosjekt», som skal være konkretiseringer av NKR-deskriptoren «har avansert kunnskap innenfor fagområdet og spesialisert innsikt i et avgrenset område» i kategorien *kunnskaper*.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsen gir noe informasjon om utdanningens faglige innhold, men det faglige innholdet og utdanningens profil bør likevel komme tydeligere frem. Mange av beskrivelsene er veldig generelt formulert og må konkretiseres. Det gjelder for eksempel sjettede beskrivelse om at kandidaten kan «Demonstrere kunnskap, selvstendige ferdigheter og åpen holdning innen designfaglig utviklingsarbeid».

Ved å presisere hvilke kunnskaper utdanningen leder fram til, vil den faglige profilen bli mye mer tydelig. Dette har også betydning for hvordan beskrivelsen kommuniserer med søkere som skal velge utdanning. Det er lettere for kommende studenter å velge utdanning når den faglige profilen er tydeligere. Det finnes flere kunnskapsområder som burde være relevante å trekke inn i læringsutbyttebeskrivelsen, som for eksempel det å forstå modeller for designprosesser og å forstå

fagbegreper innen fagfeltet. Det vil være mer hensiktsmessig å konkretisere dette enn å sette kunnskaper og ferdigheter i en og samme beskrivelse. Det finnes også en designforskning, og vi mener man bør kunne finne spor av den i læringsutbyttebeskrivelsen.

Selv om *master i design* ikke er en vitenskapsutdanning, ønsker vi altså å se mer av kunnskaper som er relevante. Det er viktig at kandidatene har kunnskap om fagfeltet, og ikke bare om den problematikken han eller hun selv har fordypet seg inn. For eksempel skal studentene kunne bygge på andre studenters arbeid. Dette krever dokumentasjon, og kandidatene må derfor ha kunnskap om hvordan man skal dokumentere det kunstneriske utviklingsarbeidet på en slik måte at andre kan nyttiggjøre seg av det. Kort sagt: Også i kunstnerisk utviklingsarbeid finnes kunnskap, og dette må synliggjøres i læringsutbyttebeskrivelsen.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i design (spesialisering romdesign)* ved KHiB er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.5.3 Sakkyndig vurdering av progresjonen fra nivå til nivå i læringsutbyttebeskrivelsene fra Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB)

Vi mener å kunne observere en progresjon mellom beskrivelsene på nivå 6 og 7, selv om beskrivelsene ikke er i tråd med NKR. Progresjonen fremgår ved at det er en form for mer kompleksitet på master- enn på bachelornivå.

Det er likevel tilfeller av at terminologien ikke beskriver en tydelig progresjon. For eksempel skal en bachelorkandidat «realisere og formidle», mens man skal «demonstrere» på master. Det er ikke innlysende for oss at det er mer avansert å «demonstrere» noe enn å «realisere og formidle». Vi mener å finne en tydelig ambisjon om å formidle en progresjon, men det er forbedringspotensial her for å kommunisere progresjonen bedre. Ved å konkretisere kunnskapene vil det bli lettere å tydeliggjøre progresjonen.

3.6 Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)

3.6.1 Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), master i landskapsarkitektur

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Kunnskaper

- Kan vise kunnskap om landskapsarkitektoniske problemstillinger samt landskapsplanleggings – og byplanleggingsrelaterte problemstillinger.
- Kan vise kunnskap om bærekraftig utvikling og planlegging og prosessene knyttet til dette.
- Kan vise kunnskap om:
  - naturgrunnlaget; (spesielt vegetasjon og vekstvilkår og prosesser knyttet til dette)
  - kunstfag (romforståelse, komposisjon i 2D og 3D)
  - aktuelle materialer
- Kan vise kunnskap om prosjekteringsmetodikk
- Kan vise kunnskap om aktuelle digitale planleggings- og prosjekteringsverktøy samt juridiske og administrative verktøy
- Kan vise avansert kunnskap om komplekse landskapsarkitektoniske problemstillinger eller landskapsplanleggings – og byplanleggingsrelaterte problemstillinger.
- Vise inngående kunnskap om profesjonens metoder, og metode og teori relatert til masteroppgavens tema.
- Vise kunnskap om landskapsarkitekturens og landskapsarkitektens rolle og samspill med andre profesjoner og fagfelt innen fysisk planlegging.
- Vise kunnskap om landskapsarkitektens bidrag til miljø og bærekraftig utvikling.
- Vise kjennskap til aktuelt forsknings- og utviklingsarbeid innenfor landskapsarkitektur – byplanlegging – landskapsforvaltning- vegetasjonsskjøtsel.
- Vise kjennskap til debattene i fagtidsskriftene
- Vise kjennskap til aktuelle nyskapende anlegg og planer
- Vise innsikt i relevante fag- og profesjonsetiske problemstillinger, samt problemstillinger knyttet til bærekraft og medvirkningsprosesser.
- Vise kunnskap om landskapsarkitekturens anleggs- og teoriehistorie, tradisjoner og egenart.

Ferdigheter

- Innhente og systematisere relevant kunnskap innenfor områdene nevnt ovenfor – og anvende denne på praktiske og teoretiske problemer innenfor landskapsarkitekturen og til å begrunne faglige beslutninger.
- Identifisere, analysere, og løse landskapsarkitektoniske problemstillinger samt landskapsplanleggings – og byplanleggingsrelaterte problemstillinger.
- Anvende natur- og plantefaglig kunnskap til å bidra til bærekraftig utvikling og planlegging samt prosessene knyttet til dette.
- Anvende kunnskap på nye temaer og problemstillinger innenfor landskapsarkitektur.

- Gjennomføre tverrfaglige analyser av problemer og vurdere løsninger knyttet til formgivning og bærekraft i samspill med kolleger fra andre fagfelt.
- Analysere eksisterende teorier, metoder og fortolkninger innenfor landskapsarkitektur, planlegging og forvaltning
- Analysere, på et avansert nivå, faglige problemstillinger med utgangspunkt i fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet
- Oppsøke, vurdere og henvide til relevante kunnskapskilder og fremstille disse slik at de belyser en problemstilling.
- Formulere faglige resonnement med henvisning til ulike informasjonskilder og en kritisk vurdering av disse.
- Bruke relevante og aktuelle faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer.
- Kommunisere muntlig, skriftlig eller visuelt med fagfeller, andre aktører og allmennheten om aktuelle prosjekter og planer, samt om fagets vitenskapelige og kunstneriske problemstillinger og løsninger.
- Selvstendig gjennomføre en avgrenset prosjekt - eller forskningsoppgave under veiledning.
- Ta ansvar for egen læring, kreativ prosess og faglig utvikling
- Analysere relevante profesjonsetiske problemstillinger og ha kjennskap til forskningsetiske problemstillinger knyttet til masteroppgavetema.
- Forme, utvikle og forvalte landskapet som en kreativ syntese av økologiske, funksjonelle, tekniske, kulturelle og sosiale aspekter ved et område, med sikte på bærekraftige omgivelser med høy opplevelseskvalitet.

Generell kompetanse

- Vise evne til å kunne styre eget læringsarbeid ved å stille faglige spørsmål på en hovedsakelig selvstyrt og selvstendig måte
- Selvstendig studere videre og finne praktiske og teoretiske problemløsninger på et avansert nivå.
- Ha kjennskap til og konsultere tidsskrifter og andre kanaler som presenterer ny kunnskap innenfor landskapsarkitekturen.
- Kritisk reflektere over landskapsarkitekturfaglige teorier, metoder og fagtradisjoner og reflektere over eget arbeid.
- Delta i og bidra til tverrkulturell kommunikasjon i et internasjonalt studie- og fagmiljø
- Kan kommunisere og samarbeide internasjonalt med faglig integritet og respekt for andre.
- Planlegge, igangsette og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver og prosjekter med faglig integritet og med respekt for andre, samt i tråd med profesjonsetiske retningslinjer.
- Selvstendig identifisere og ta stilling til praktiske og teoretiske problemstillinger .
- Anvende sine kunnskaper og ferdigheter i nye situasjoner og bidra til nytenkning og innovasjon
- Gjennomføre et avansert prosjekt under veiledning og i tråd med forskningsetiske normer.
- Formilde sentralt fagstoff innenfor landskapsarkitekturen skriftlig og muntlig og gjennom relevante og egnede visualiseringer.
- Utveksle synspunkter og erfaringer med andre som har bakgrunn innenfor landskapsarkitektur og planlegging og bidra til utvikling av god praksis.

- Kommunisere om faglige problemstillinger, analyser og konklusjoner innenfor landskapsarkitekturen.
- Aktivt og kritisk drøfte handlingsrom og rammebetingelser som gjelder fagets oppgaver og problemstillinger med spesialister og allmennheten.

Sakkyndiges vurdering

Den innsendte læringsutbyttebeskrivelsen fra NBMU ble presentert i en tabell sammen med en del annen utfyllende informasjon. Første kolonne hadde navnet «Læringsutbytte – fra UMB nøkkel», i andre kolonne ble den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen for studieprogrammet presentert, og det er denne som er limt inn og vurdert i denne rapporten. De fire siste kolonnene presenterte innhold/oppbygning, emner/ deler av programmet, læringsaktiviteter og evalueringsformer.

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er delt inn i kategoriene *kunnskaper*, *ferdigheter* og *generell kompetanse*, og deskriptorene som er tatt med, er hovedsakelig plassert under riktig kategori. Beskrivelsene under *kunnskap* innledes imidlertid med at kandidaten «kan vise kunnskap», eventuelt «vise avansert kunnskap» eller «vise innsikt». Dette gjør at beskrivelsene kan forstås som ferdigheter. For eksempel følgende beskrivelse kan forstås som både en kunnskap og en ferdighet: Kandidaten «Kan vise kunnskap om bærekraftig utvikling og planlegging og prosessene knyttet til dette». Det vil muligens være tilstrekkelig å erstatte «vise» med «har», for å tydeliggjøre at det er snakk om kunnskaper.

Vi registrerer også at den overordnede beskrivelsen inneholder svært mange enkeltbeskrivelser. Det bør være mulig å gjøre strukturelle forbedringer i teksten for å kutte ned på lengden.

Nivå

Læringsutbyttebeskrivelsen ser ut til å ligge på nivå 7 i NKR, men mange av deskriptorene er på et lavere nivå. Det er benyttet flere av de nivåbestemmende begrepene fra bachelornivå, og dette sår tvil om nivået. Det gjelder for eksempel beskrivelsen «Vise kunnskap om landskapsarkitekturens anleggs- og teorihistorie, tradisjoner og egenart» som synes å skulle tilsvare NKR-deskriptoren «har kunnskap om fagområdet historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet» for bachelornivået. Det er mulig å benytte enkelte deskriptorer fra nivå over og under, men masterutdanningen må likevel samlet sett ligge på nivå 7 i NKR. Selv om dette er en fem-årig masterutdanning, må den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen beskrive den endelige kompetansen kandidatene har oppnådd etter fem år med studier.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsens innhold er mer fagspesifikt enn de generiske beskrivelsene i NKR og gir noe innsikt i utdanningens faglige innhold og profil. Noen beskrivelser er imidlertid veldig omfattende. For eksempel beskrivelsen om at kandidaten kan «Innhente og systematisere relevant kunnskap innenfor områdene nevnt ovenfor – og anvende denne på praktiske og teoretiske problemer innenfor landskapsarkitekturen og til å begrunne faglige beslutninger» synes å beskrive helheten av kandidatens totale utbytte etter utdanningen. Konsekvensen av dette er at beskrivelsen blir

gjentakende. Et annet eksempel på en for omfattende beskrivelse er formuleringen at kandidaten kan «Forme, utvikle og forvalte landskapet som en kreativ syntese av økologiske, funksjonelle, tekniske, kulturelle og sosiale aspekter ved et område, med sikte på bærekraftige omgivelser med høy opplevelseskvalitet». Dette kunne like gjerne være en overordnet beskrivelse av det totale utbyttet for hele utdanningen, og dessuten er det uklart hva som ligger i å «forvalte landskapet som en kreativ syntese». Upresise formuleringer gjør at læringsutbyttebeskrivelsen kommuniserer dårlig.

Andre generelle formuleringer vi finner i beskrivelsen, er «Ta ansvar for egen læring, kreativ prosess og faglig utvikling» og «Bruke relevante og aktuelle faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer». Disse må konkretiseres slik at det fremgår hvilke/ hva slags verktøy og lignende som er relevante, for eksempel i arbeid med visuelle representasjoner / arbeid med representasjoner av virkeligheten i modell.

Deler av læringsutbyttebeskrivelsen er altså generell, men andre deler er ganske detaljerte, og derfor er det faglige innholdet i utdanningen artikulert. Samtidig er dette detaljeringsnivået problematisk fordi beskrivelsen blir veldig lang og gjentakende. NMBU sikter også veldig bredt, og utdanningens profil eller egenart kommer derfor ikke fram. Man kunne for eksempel tenke seg at denne utdanningen kunne hatt en miljøorientert profil. Dette ville i tilfelle vært nyttig informasjon for kommende studenter som skal velge utdanning. Vi synes imidlertid det ikke virker troverdig at kandidatene skal ha en så bred kompetanse som den vi får presentert i læringsutbyttebeskrivelsen. Vi savner dessuten at det fremgår at kandidaten har kunnskap om geologi, slik vi mener en landskapsarkitekt bør ha i større grad enn en arkitekt.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i landskapsarkitektur* ved NMBU er i tråd med NKR, men det faglige innholdet er ufokusert og lite troverdig. Beskrivelsen må presiseres og strammes inn for at den skal kommunisere godt.

3.7 *Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)*

3.7.1 **Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), master i arkitektur**

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Kunnskap

- Skal kunne utvikle faglig kunnskap på basis av skapende praksis, samt fagets teorier og metoder, samt ha evne til å bryte egen forståelsesramme.
- Skal kunne praktisere på grunnlag av kunnskapsfeltet definert i EUs profesjonsdirektiv på basis av relevant og oppdatert forskning og praksis.
- Skal kunne forstå, reflektere over, anvende og forholde seg kritisk-reflekterende til arkitektfaglig kunnskap og metoder, samt identifisere kunstneriske og vitenskapelige problemstillinger og utfordringer. Skal kunne reflektere over eget arbeid.

Ferdigheter

- Skal kunne skape arkitektonisk plan, rom og form i samspill med fagets kunnskapsfelt.
- Skal på kunstnerisk og vitenskapelig grunnlag og på selvstendig basis kunne skape arkitektonisk form som en estetisk syntese av tekniske, funksjonelle og samfunnsmessige aspekter. Skal på faglig basis kunne etablere en kritisk holdning og utøve en kritisk produksjon i forhold til arkitektoniske problemstillinger og rammeforutsetninger.
- Skal kunne systematisk mestre arkitektfaglige og kunstneriske metoder, verktøy, representasjonsformer, samt generelle ferdigheter som knytter seg til arkitekt- og planleggerpraksis.
- Skal kunne analysere og vurdere praktiske og teoretiske arkitektfaglige problemstillinger og utfordringer, samt ha grunnlaget for prosess- og metodeferdigheter til å gjennomføre prosjekteringsoppdrag.
- Skal kunne kommunisere muntlig og skriftlig, samt visuelt og romlig med fagfeller og andre relevante parter med hensiktsmessige virkemidler om fagets kunstneriske og vitenskapelige problemstillinger, løsningsmodeller, samt konkrete planer og prosjekt.
- Skal kunne igangsette og gjennomføre faglig og tverrfaglig samarbeide og påta seg ansvar med faglig integritet og respekt for andre parter.
- Skal være i stand til å ta ansvar for egen læring, kreative prosess og produksjon, samt faglig utvikling og spesialisering.

Generell kompetanse

- Skal kunne identifisere og forholde seg aktivt og kritisk drøftende til de handlingsrom, rammebetingelser og konsekvenser som gjelder fagets oppgaver og problemstillinger.
- Skal kunne praktisere i fagets ulike roller og oppgaver, samt ha evne til å praktisere i nye relevante roller og anvendelsesområder for faget.

- Skal ha kunnskap om og aktivt ta stilling til fagetiske problemstillinger og være bevisstgjort fagets samfunnsetiske rolle.

Kommentarer fra NTNU

«Vi gjør oppmerksom på at læringsutbytte blir beskrevet som læringsmål i informasjonen som er tilgjengelig for studentene, men definert under kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse i tråd med § 7.2, 2. ledd i NOKUTs studietilsynsforskrift.»

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er delt inn i kategoriene *kunnskap*, *ferdigheter* og *generell kompetanse*, men kunnskapene ser i hovedsak ut til å være ferdigheter ettersom de angår å «utvikle faglig kunnskap på basis av skapende praksis», å «praktisere på grunnlag av kunnskapsfeltet definert i EUs profesjonsdirektiv» og å «anvende (...) arkitektfaglig kunnskap og metoder». Følgende beskrivelser som er satt under *ferdigheter*, ser ut til å være generelle kompetanser: «Skal kunne kommunisere muntlig og skriftlig, samt visuelt og romlig med fagfeller og andre relevante parter med hensiktsmessige virkemidler om fagets kunstneriske og vitenskapelige problemstillinger, løsningsmodeller, samt konkrete planer og prosjekt», «Skal kunne igangsette og gjennomføre faglig og tverrfaglig samarbeide og påta seg ansvar med faglig integritet og respekt for andre parter» og «Skal være i stand til å ta ansvar for egen læring, kreative prosess og produksjon, samt faglig utvikling og spesialisering».

Nivå

Det er vanskelig å kjenne igjen nivået fra de generiske beskrivelsene på nivå 7 i NKR da det i liten grad er benyttet noen av de nivåbestemmende begrepene.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsens innhold er mer fagspesifikt enn de generiske beskrivelsene i NKR, og den gir noe innsikt i utdanningens faglige innhold.

Fagets profil er til en viss grad synlig ved at læringsutbyttebeskrivelsen har fokus på studentens «eget arbeid». Vi mener å lese ut av beskrivelsen en ambisjon om «research by design», altså noe annet enn vitenskap og kunstnerisk utviklingsarbeid, for eksempel i og med formuleringen kandidaten «skal kunne utvikle faglig kunnskap på basis av skapende praksis». Dette innebærer at kunnskapen skal springe ut av det praktiske, og at den skal være til nytte for den skapende praksisen. Det er snakk om en slags forskning gjennom design, der problemformuleringen skjer i arkitektstudentenes praksis slik at forskningen blir relevant for praksisen. Vi mener likevel formuleringene som angår «kunnskap på basis av skapende praksis», er noe utydelig. Vi savner informasjon om hva slags forskningspraksis studentene skal ha kunnskap om, altså en konkretisering av hva studenten bør kunne for å utvikle faglig kunnskap på basis av skapende praksis. Disse kunnskapene kan med fordel løftes fram. Det

burde også framgå at kandidatene kan beherske basal vitenskapelig metodikk, ettersom de kvalifiserer til ph.d.-studier.

Vi stiller også spørsmålet om det er noe ambisiøst at man i denne læringsutbyttebeskrivelsen forventer at kandidatene både skal kunne utvikle faglig kunnskap på basis av skapende praksis og kunne bruke relevante metoder for forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.

Læringsutbyttebeskrivelsen viser også til EUs profesjonsdirektiv. Som vi skriver i våre generelle betraktninger i kapittel 2.1, så er det ikke tilstrekkelig å vise til dette direktivet. Kompetanser som er aktuelle i direktivet, må løftes inn i beskrivelsen slik at det fremgår at læringsutbyttebeskrivelsen er i tråd med EUs direktiv. Ettersom ulike kunnskaper er tydelig definert i direktivet, vil det faglige innholdet i læringsutbyttebeskrivelsen komme tydeligere fram ved at disse hentes inn.

Vi mener også det er behov for presisering av enkelte beskrivelser. Det gjelder for eksempel formuleringen under *generell kompetanse* om at kandidaten «skal kunne praktisere i fagets ulike roller og oppgaver, samt ha evne til å praktisere i nye relevante roller og anvendelsesområder for faget». Her er det behov for å presisere hvilke roller det er snakk om.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *master i arkitektur* ved NTNU er ikke i tråd med NKR på grunn av mangler i struktur, nivå og faglig innhold.

3.7.2 Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), ph.d. i arkitektur

Læringsutbyttebeskrivelse sendt inn av institusjonen

Kunnskaper

Doktorgradsprogrammet omfatter forskning innen arkitektur, fysisk planlegging, miljø og bærekraft, eiendomsutvikling og forvaltning. Etter fullført doktorgradsutdanning i Arkitektur skal kandidaten ha grundig oversikt over fagområdet generelt og ha dybdekunnskap om eget forskningsområde.

Kandidaten skal ha erfaring og kunne mestre å formulere forskningsbaserte problemstillinger, kunne utvikle teorigrunnlag og rammeverk for forskningen og bruke aktuelle vitenskapelige metoder innen fagområdet. Kandidaten skal i tillegg ha gode kunnskaper generelt om relevante vitenskapsteorier innenfor eget fagområdet.

I forbindelse med det forskningsprosjektet kandidaten legger til grunn for sin avhandling skal kandidaten ha kunnskap om, kunne anvende og foreta kvalifiserte valg mellom ulike metoder, både kvalitative som generelt står sentralt i fagområdet, men også kvantitative metoder som er relevante for forskningsprosjektet. Dette kan også omfatte forskning gjennom design og formgivning i skapende arbeid som arkitekt eller kunstner der dette kombineres med en vitenskapelig teoretisk refleksjon omtalt som "Research by Design".

Målet med utdanningen er at kandidaten skal bidra til fremstilling av ny kunnskap, nye teorier, metoder og løsninger innenfor fagområdet. Ved fullført Ph.D.-program i arkitektur, forventes det at kandidaten skal være i kunnskapsfronten nasjonalt og internasjonalt innenfor sitt fagområde og kunne vurdere begrensningene i nåværende kunnskap innenfor forskningsfeltet.

Ferdigheter

Ved fullført Ph.D.-utdannelse i Arkitektur skal kandidaten kunne formulere gode forskningsrettede problemstillinger og gjennomføre faglig utviklingsarbeid innenfor fagområdet. Kandidaten vil kunne drive med internasjonal relevant forskning på et høyere akademisk nivå. I tillegg til arkitektur omfatter dette programmet teorier og forskningsmetoder brukt innen naturvitenskap og teknologi, samfunnsvitenskap og humaniora. En kandidat med fullført doktorgrad i arkitektur skal kunne besvare og behandle komplekse problemstillinger knyttet til samfunnsutfordringer innenfor området. Innsikt i tverrfaglige problemstillinger og oppgaveløsning vil være sentralt for mange av kandidatene.

Generell kompetanse

Fullført doktorgradsutdanning i arkitektur gir opplæring i og erfaring fra vitenskapelig arbeid og metodikk. Kandidaten skal være både nasjonalt og internasjonalt rettet. Doktorgradsutdanning gir grunnlag for ledende arbeid innen prosjektering, forvaltning, planlegging, utdanning og forskning. Kandidaten blir i stand til å utøve sin forskning med faglig selvstendighet. I tillegg kan kandidaten vurdere begrensningene i dagens kunnskapsnivå og ta initiativ til å drive innovasjon.

Kommentarer fra NTNU

«Vi gjør oppmerksom på at læringsutbytte blir beskrevet som læringsmål i informasjonen som er tilgjengelig for studentene, men definert under kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse i tråd med § 7.2, 2. ledd i NOKUTs studietilsynsforskrift.»

Sakkyndiges vurdering

Struktur

Læringsutbyttebeskrivelsen er delt inn i kategoriene *kunnskaper*, *ferdigheter* og *generell kompetanse*, og deskriptorene er hovedsakelig plassert under riktig kategori. Enkelte beskrivelser under kunnskaper kunne muligens like gjerne vært ferdigheter, men dette synes likevel akseptabelt ettersom også kvalifikasjonsrammeverket har formuleringer av ferdigheter under *kunnskaper* på dette nivået, i og med deskriptoren kandidaten «kan bidra til utvikling av ny kunnskap».

Nivå

Vi kjenner igjen en del av de nivåbestemmende formuleringene fra NKR, og vi mener at læringsutbyttebeskrivelsen samlet sett synes å ligge på nivå 8 i NKR.

Utforming

Læringsutbyttebeskrivelsen er hovedsakelig utformet som en kompetansebeskrivelse, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning. Enkelte beskrivelser tenderer likevel mot å beskrive utdanningen, og ikke hva kandidaten skal kunne. Det heter for

eksempel at «Doktorgradsprogrammet omfatter forskning innen arkitektur, fysisk planlegging, miljø og bærekraft, eiendomsutvikling og forvaltning», «I tillegg til arkitektur omfatter dette programmet teorier og forskningsmetoder brukt innen naturvitenskap og teknologi, samfunnsvitenskap og humaniora» og «Doktorgradsutdanning gir grunnlag for ledende arbeid innen prosjektering, forvaltning, planlegging, utdanning og forskning».

Læringsutbyttebeskrivelsene skal formulere det utbyttet det er forventet at *alle* kandidatene har tilegnet seg etter fullført utdanning. Vi mener derfor det er noe uheldig med formuleringer som «Innsikt i tverrfaglige problemstillinger og oppgaveløsning vil være sentralt for mange av kandidatene», slik det står under *ferdigheter*, ettersom disse ferdighetene tydeligvis ikke angår alle kandidatene. Imidlertid er det kanskje vanskelig å unngå slike formuleringer i læringsutbyttebeskrivelser for ph.d.-studier ettersom kandidatene her fordyper seg i svært ulike forskningsprosjekter som tross alt utgjør en stor del av studiet.

Faglig innhold/profil

Læringsutbyttebeskrivelsens innhold er mer fagspesifikt enn de generiske beskrivelsene i NKR, og den gir noe innsikt i utdanningens faglige innhold. Beskrivelsen er likevel forholdsvis generelt formulert, og NTNU bør vurdere om det lar seg gjøre å tydeliggjøre det faglige innholdet. Eksempler på generelle formuleringer er at kandidaten skal ha «grundig oversikt over fagområdet generelt og ha dybdekunnskap om eget forskningsområde» og «gode kunnskaper generelt om relevante vitenskapsteorier innenfor eget fagområdet». Utdanningens profil slik den kommer frem i læringsutbyttebeskrivelsen, er vitenskapelig arbeid med arkitektur, som kan suppleres med egen design og formgivning. NTNU bør også vurdere om det er mulig – og hensiktsmessig – å fremheve utdanningens profil i større grad.

Vi registrerer at det på masternivå er lagt vekt på det kunstneriske arbeidet. Vi setter derfor spørsmålsteget ved hvorfor ikke kunstnerisk utviklingsarbeid er mer synlig i ph.d.-beskrivelsen. Det synes logisk å synliggjøre kunstnerisk utviklingsarbeid bedre i læringsutbyttebeskrivelsen, hvis institusjonens profil for ph.d.-utdanningen skal være i overensstemmelse med profilen for masterutdanningen.

Konklusjon

Læringsutbyttebeskrivelsen for *ph.d. i arkitektur* ved NTNU er i tråd med NKR, men beskrivelsen er forholdsvis generell og enkelte deskriptorer synes å beskrive mål for utdanningen snarere enn kandidatens utbytte.

3.7.3 Sakkyndig vurdering av progresjonen fra nivå til nivå i læringsutbyttebeskrivelsene fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Vi mener å registrere en progresjon mellom læringsutbyttebeskrivelsen for *master i arkitektur* og beskrivelsen for studiet *ph.d. i arkitektur*. Imidlertid er det vanskelig å finne en tilsvarende progresjon som i NKR, ettersom de nivåbestemmende begrepene er benyttet i liten grad i beskrivelsen av masterutdanningen. Vi tenker da spesielt på formuleringer som «avansert kunnskap», «spesialisert innsikt» og «inngående kunnskap» fra NKR.

Som nevnt i vurderingen av læringsutbyttebeskrivelsen for ph.d.-studiet, er kunstnerisk utviklingsarbeid vektlagt i beskrivelsen på masternivå, men ikke på ph.d.-nivå. Vi undrer oss derfor over hvorfor ikke det kunstneriske utviklingsarbeidet er mer synlig i ph.d.-beskrivelsen. Som nevnt synes det logisk å synliggjøre kunstnerisk utviklingsarbeid bedre i læringsutbyttebeskrivelsen, hvis institusjonens profil i beskrivelsen på ph.d.-studiet skulle være i overensstemmelse med profilen for masterstudiet. Samtidig kan man innvende at det nettopp er en progresjon i og med dette at vitenskapelig kunnskap er vektlagt i større grad på ph.d.-nivået enn på masternivået i disse beskrivelsene.

4 Vedlegg

4.1 *Beskrivelse av medlemmene i panelet*

- **Henrik Oxvig, Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK)**

Henrik Oxvig er lektor og har siden 2005 vært leder for forskerutdanningen (ph.d.-skolen) på Kunstakademiets Arkitektskole – som nå er fusjonert med Designskolen og Konservatorskolen som KADK, og hvor han er blitt forskningsleder med ansvar også for ph.d.-skolen. Han har tidligere vært ansatt som lektor i kunsthistorie ved Århus Universitet og studieleder ved Københavns Universitet fra 1992 til 2005. Oxvig har vært med i referansegruppen for utviklingen av kvalifikasjonsrammeverk for dansk høyere utdanning og var i 2012 medforfatter i Kulturministeriets rapport «Kunstnerisk Udviklingsvirksomhed – udredning om videngrundlaget på de videregående kunstneriske uddannelser». Oxvig har bidratt i akkrediteringen av The Iceland Academy of the Arts (2014) og har dessuten erfaring som sakkyndig for NOKUT.

- **Rolf Johansson, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU-Ultuna)**

Johansson er professor i landskapsarkitektur med orientering mot designteori ved Sveriges lantbruksuniversitet og er dosent i prosjekteringsmetodikk ved Arkitekturskolan KTH. Han har tidligere arbeidet som lektor og siden som professor i bygningsanalyse ved KTH. De siste 15 årene har han hovedsakelig arbeidet med forskerutdanning innen rammene for ulike forskerskoler. I 2012 og 2013 var han sakkyndig i Högskoleverkets vurdering av svenske utdanninger i arkitektur og nærliggende emner.